

Nr 46

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1969/70 till högre utbildning och forskning m. m. jämte motioner
(2:a avd.)

DRIFTBUDGETEN

Åttonde huvudtiteln

Högre utbildning och forskning

Centrala myndigheter m. m.

1. **Universitetskanslersämbetet: Förvaltningskostnader m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts i propositionen nr 1, bilaga 10, framlagda förslag (punkterna E 1—E 3, s. 263—267 i utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden för den 3 januari 1969) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1969/70 anvisar

1. till *Universitetskanslersämbetet: Förvaltningskostnader* ett förslagsanslag av 6 347 000 kr.,

2. till *Universitetskanslersämbetet: Utredningar m. m.* ett reservationsanslag av 1 069 000 kr.,

3. till *Utrustningsnämnden för universitet och högskolor* ett förslagsanslag av 1 391 000 kr.

Universiteten m. m.

2. **Vissa gemensamma frågor.** Kungl. Maj:t har under rubriken Vissa gemensamma frågor (s. 268—283) behandlat frågor som berör universitetsväsendet i dess helhet.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 500 av herr Harald Pettersson m. fl. och II: 552 av herr Larsson i Luttra m. fl. vari hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till

Kungl. Maj:t anhålla om utredning av frågan om en till Skaraborgs län förlagd filial till Göteborgs universitet,

dels motionen II: 528 av herrar Gustafsson i Stenkyrka och Franzén i Träkumla vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala att möjligheter i ökad utsträckning bör skapas för förläggande av universitetsstudier till Gotland inom bl. a. de ämnesområden som angetts i motionen samt anhålla att Kungl. Maj:t måtte vidta härför lämpliga och erforderliga åtgärder.

Utskottet. I propositionen erinras bland annat om att den snabba ökningen av antalet studenter vid universiteten lett till att expansionen inom de humanistiska och samhällsvetenskapliga fakulteterna blivit ännu starkare än som förutsågs vid statsmakternas beslut år 1965 om utbyggnaden av universitet och högskolor samt vidare om att chefen för utbildningsdepartementet med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillsatt en särskild utredning, 1968 års utbildningsutredning, med uppgift bland annat att söka finna metoder för en balanserad utveckling av hela det eftergymnasiala utbildningsområdet med utgångspunkt såväl i samhällets resurser och dess behov av utbildad arbetskraft som i de utbildningssökandes önskemål.

I motionerna I: 500 och II: 552 uttalas, att man har goda skäl att vänta en ytterligare ökning i efterfrågan på högre utbildning och att därför en fortsatt decentralisering av universitetsutbildningen är nödvändig. Motionärerna föreslår utredning av frågan om en till Skaraborgs län förlagd filial till Göteborgs universitet.

I motionen II: 528 hävdas att ytterligare möjligheter bör skapas för universitetsstudier på Gotland och det antyds därvid att den verksamhet med akademiska kurser på ett- och tvåbetygsnivå som f. n. pågår i Visby och de studiebesök och seminariekurser som brukar förläggas till Gotland skulle kunna ges en fast form och byggas ut till en utbildningsfilial med anknytning till Stockholms universitet.

Med anledning av yrkandena i de nu redovisade motionerna får utskottet erinra om det uppdrag som lämnats 1968 års utbildningsutredning och även framhålla att nuvarande universitetsfilialer ännu inte är fullt utbyggda. Med hänsyn härtill anser sig utskottet inte böra föreslå riksdagen att anhålla om utredning av frågan om en universitetsfilial i Skaraborgs län. Vad angår Gotland finns det där givetvis i vissa ämnen särskilda förutsättningar för forskning och undervisning med anknytning till förhållandena på ön. Utskottet räknar med att de möjligheter som föreligger i dessa hänseenden beaktas av vederbörande myndigheter men finner inte tillräckliga skäl för riksdagen att göra något uttalande i frågan.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionerna I: 500 och II: 552,
2. att riksdagen avslår motionen II: 528.

3. Humanistiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal. Humanistiska fakulteterna: Driftkostnader. Kungl. Maj:t har (punkterna E 4 och E 5, s. 283—287) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra benämningen av professuren i teaterhistoria vid universitetet i Stockholm enligt vad i statsrådsprotokollet

förordats, dels för budgetåret 1969/70 anvisa till Humanistiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal ett förslagsanslag av 47 478 000 kr. och till Humanistiska fakulteterna: Driftkostnader ett reservationsanslag av 7 110 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat motionen II: 525 av herr förste vice talmannen von Friesen m. fl. vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär inrättande av en universitetslektorstjänst i spanska, närmast anknuten till institutionen för romanska språk vid Göteborgs universitet.

Utskottet. Det ibero-amerikanska institutet i Göteborg, som hittills varit knutet till handelshögskolan där, föreslås i propositionen från den 1 juli 1969 inordnat i universitetet i Göteborg som en del av institutionen för romanska språk. Detta betraktas i motionen II: 525 som tillfredsställande, men motionärerna framhåller att såväl de omfattande kontakter och den bytesverksamhet, som institutet hittills upprätthållit med universitet, bibliotek och andra offentliga institutioner i Latinamerika, som redigeringen av institutets egen skriftserie innebär mycket mer än vanlig bibliotekservice. Denna verksamhet skulle med fördel kunna anförtros en lektor i spanska, anser motionärerna.

Utskottet är medvetet om betydelsen av institutets verksamhet men får med anledning av motionärernas förslag om en universitetslektorstjänst erinra om att universitetsbiblioteket i Göteborg i propositionen föreslås få ökade medelsresurser bland annat med hänsyn till att biblioteket skall svara för utökad biblioteksservice på det ibero-amerikanska området. Med hänsyn härtill anser sig utskottet inte böra tillstyrka motionen.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att ändra benämningen av professuren i teaterhistoria vid universitetet i Stockholm enligt vad i statsrådsprotokollet förordats,

2. att riksdagen till *Humanistiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 47 478 000 kr.,

3. att riksdagen till *Humanistiska fakulteterna: Driftkostnader* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 7 110 000 kr.,

4. att riksdagen avslår motionen II: 525.

4. Teologiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal. Teologiska fakulteterna: Driftkostnader. Kungl. Maj:t har (punkterna E 6 och E 7, s. 287—290) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1969/70 anvisa till Teologiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal ett förslagsanslag av 3 606 000 kr. och till Teologiska fakulteterna: Driftkostnader ett reservationsanslag av 430 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 477 av herr Lidgard och II: 572 av herr Nord-

strandh m. fl. vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala, att en professur i religionssociologi snarast inrättas vid universitetet i Lund, förslagsvis fr. o. m. den 1 juli 1970,

dels motionen II: 77 av herr Källstad vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller

1. att universitetskanslersämbetet snarast får i uppdrag att mot bakgrund av föreliggande utbildningsbehov framlägga förslag till ny utformning av den teoretiska teologutbildningen fram till teologie kandidatexamen, samt

2. att i denna utredning även de svenska trossamfunden såsom de teologiska fakulteternas avnämare på lämpligt sätt blir representerade.

Utskottet. I propositionen redovisas att universitetskanslersämbetet föreslagit ombildande av de teologiska fakulteterna till religionsvetenskapliga fakulteter samt principbeslut om att deras verksamhetsområde skall omfatta dels allmän religionsvetenskap, dels religionsvetenskap med tonvikt på kristendomsforskning. I samband härmed har kanslersämbetet föreslagit inrättande av en professur i religionssociologi vid universitetet i Lund. Föredragande statsrådet har uttalat, att han finner det angeläget att verksamheten vid de teologiska fakulteterna inriktas på det sätt ämbetet föreslagit. Med hänsyn till att den religionsvetenskapliga utbildningens mål och organisation enligt hans mening först bör utredas har han dock inte tagit definitiv ställning till kanslersämbetets förslag.

Ett inrättande av en professur i religionssociologi skulle enligt motionerna I: 477 och II: 572 ligga i linje med den föreslagna omvandlingen av de teologiska fakulteterna och utgöra ett viktigt led i en förskjutning av tyngdpunkten i dessa fakulteters utbildnings- och forskningsverksamhet. Riksdagen bör därför enligt motionärerna uttala att en dylik professur bör inrättas snarast, förslagsvis fr. o. m. den 1 juli 1970. Detta yrkande anser sig dock utskottet med hänsyn till nyssnämnda, i propositionen förutskickade utredning inte böra tillstyrka..

I motionen II: 77 uttalas att en översyn av hela den teoretiska teologiska utbildningen fram till teologie kandidatexamen ter sig alltmera nödvändig. Universitetskanslersämbetet bör därför erhålla uppdrag att framlägga förslag till ny utformning av denna utbildning. I det erforderliga utredningsarbetet bör även de svenska trossamfunden bli representerade.

Utskottet får även på denna punkt hänvisa till nyssnämnda utredning. Med hänsyn till denna anser sig utskottet inte böra föreslå riksdagen att göra den i motionen II: 77 föreslagna hänvändelsen till Kungl. Maj:t.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer

1. att riksdagen för budgetåret 1969/70 anvisar
 - a. till *Teologiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal* ett förslagsanslag av 3 606 000 kr.,
 - b. till *Teologiska fakulteterna: Driftkostnader* ett reservationsanslag av 430 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionerna I: 477 och II: 572,
3. att riksdagen avslår motionen II: 77.

5. Juridiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal. Juridiska fakulteterna: Driftkostnader. Kungl. Maj:t har (punkterna E 8 och E 9, s. 290—292) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1969/70 anvisa till Juridiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal ett förslagsanslag av 9 023 000 kr. och till Juridiska fakulteterna: Driftkostnader ett reservationsanslag av 950 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat de likalydande motionerna I: 175 av herr Ernulf och fru Segerstedt Wiberg och II: 192 av herrar Källstad och Nordstrandh vari hemställts att riksdagen måtte

1. besluta förlänga den vid Göteborgs universitet bedrivna entermensutbildningen för juris kandidatexamen att fr. o. m. budgetåret 1969/70 omfatta två terminer samt
2. till Juridiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal för budgetåret 1969/70 anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 60 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 9 083 000 kr.

Utskottet. Med anledning av yrkandet i motionerna I: 175 och II: 192 får utskottet, som tidigare flera gånger haft att ta ställning till yrkanden om förlängning av den åsyftade utbildningen i Göteborg, erinra om att det i propositionen 1965: 141 uttalades, att utbyggnaden av de juridiska fakulteterna t. v. borde ske inom ramen för nuvarande universitet och på nuvarande orter, samt att detta uttalande av riksdagen lämnades utan erinran. Ehuru utskottet har förståelse för de studiesociala synpunkter som ligger bakom motionerna, anser sig utskottet inte heller denna gång böra förorda någon utvidgning av juristutbildningen i Göteborg.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer

1. att riksdagen avslår motionerna I: 175 och II: 192 i vad de avser förlängning av den vid Göteborgs universitet bedrivna entermensutbildningen för juris kandidatexamen,
2. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 175 och II: 192, nämnda motioner i vad de avser medelsanvisningen, till *Juridiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 9 023 000 kr.,
3. att riksdagen till *Juridiska fakulteterna: Driftkostnader* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 950 000 kr.

6. Samhällsvetenskapliga fakulteterna m.m.: Avlöningar till lärarpersonal. Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader. Kungl. Maj:t har (punkterna E 10 och E 11, s. 292—295) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1969/70 anvisa till Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal ett förslagsanslag av 53 253 000 kr. och till Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader ett reservationsanslag av 7 800 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 27 av herr Gösta Jacobsson m. fl. och II: 35 av herr Regnéll m. fl. vari hemställts att riksdagen måtte besluta att i riksstaten för

budgetåret 1969/70 under utbildningsdepartementets huvudtitel upptaga ett anslag för en ny professur i ämnet företagsekonomi och avseende ämnesavsnittet redovisning och finansiering vid den samhällsvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet, att inrättas fr. o. m. den 1 juli 1969,

dels de likalydande motionerna I: 102 av herr Richardson och II: 122 av herr Källstad vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller att den fasta lärarorganisationen i ämnet psykologi vid universiteten bygges ut med nya ordinarie tjänster och att därvid särskilt beaktas behovet vid psykologiska institutionen vid Göteborgs universitet,

dels de likalydande motionerna I: 182 av herr Nyman m. fl. och II: 195 av herr Mundebo m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att 1970 års riksdag föreläggs en plan för successiv förstärkning av resurserna för den samhällsvetenskapliga forskningen och att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar att vid viktiga reformbeslut medel avsätts för analys av beslutets faktiska resultat,

dels de likalydande motionerna I: 462 av herr Hübinette och fru Hamrin-Thorell och II: 553 av fröken Ljungberg m. fl. vari hemställts att riksdagen måtte besluta om inrättandet vid universitetet i Uppsala av en personlig professur i humanistisk pedagogik för professor Wilhelm Sjöstrand från den 1 juli 1969,

dels de likalydande motionerna I: 463 av herr Högström m. fl. och II: 593 av herr Wiklund i Härnösand m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte giva till känna vad i motionerna anförts beträffande behovet av socialpolitisk forskning,

dels de likalydande motionerna I: 468 av herr Lars Larsson och fru Grethe Lundblad och II: 526 av herr Gadd m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om en utredning beträffande formerna för en statlig socialpolitisk utrednings- och forskningsverksamhet varvid speciellt intresse bör ägnas samordningsfrågorna samt att denna verksamhet bör få målinriktad karaktär och läggas till socialhögskolorna,

dels de likalydande motionerna I: 472 av herr Thorsten Larsson m. fl. och II: 567 av fru Nilsson vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära åtgärder i syfte att vid universitetet i Lund organisera en arbetsenhet för forskning rörande attitydpåverkan genom film,

dels de likalydande motionerna I: 508 av herrar Strandberg och Wallmark och II: 533 av herr Hedin m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala önskvärdheten av inrättandet av professorer vid socialhögskolorna i för dessa skolor karakteristiska ämnen fr. o. m. budgetåret 1970/71 och att därvid behovet av målinriktad forskning inom socialvårdens områden i första hand beaktas,

dels de likalydande motionerna I: 514 av herr Wirtén m. fl. och II: 565 av herr Mundebo m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att 1970 års riksdag föreläggs förslag rörande en intensifierad och planmässig social forskning,

dels motionen II: 518 av herr Bergqvist vari hemställts att riksdagen i skrivelse

till Kungl. Maj:t måtte anhålla att närmare förslag utarbetas om ett inrättande på varje universitetsort av en referensgrupp med i huvudsak de i motionen angivna uppgifterna.

Utskottet. Målinriktad social forskning rörande bl. a. effekterna av skilda socialpolitiska åtgärder har av universitetskanslersämbetet i dess anslagsframställning framhållits som ett av de speciella projekt som bör stödjas inom den samhällsvetenskapliga sektorn. Ämbetet har föreslagit att en professur i socialpolitik inrättas vid Stockholms universitet den 1 juli 1970. Föredragande statsrådet har dock inte varit beredd att förorda denna professur. Han har framhållit att begreppet socialpolitik spänner över ett utomordentligt brett forskningsfält och uttalat att samarbetsnämnden för socialhögskolorna i samråd med universitetskanslersämbetet och socialstyrelsen bör söka precisera, vilka delar av det socialpolitiska området som bör prioriteras i fråga om forskningsresurser.

Nödvändigheten av en snar utbyggnad av den socialpolitiska forskningen framhäves i ett flertal motioner. I motionerna I: 508 och II: 533 hemställs att riksdagen framhåller önskvärdheten av att professorer inrättas vid socialhögskolorna från och med budgetåret 1970/71 i för dessa skolor karakteristiska ämnen och med beaktande i första hand av behovet av målinriktad forskning inom socialvårdens område.

I motionerna I: 514 och II: 565 yrkas att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär förslag till nästa års riksdag om en intensifierad och planmässig social forskning. Motionärerna önskar en plan för en successiv förstärkning av denna forsknings resurser och förslag om inrättande av professorer.

Den socialpolitiska forskningens betydelse för en konstruktiv och meningsfull inriktning av de socialpolitiska hjälpåtgärderna understrykes kraftigt i motionerna I: 463 och II: 593. Motionärerna hemställer att de i motionerna anförda synpunkterna ges till känna för Kungl. Maj:t.

Det växande behovet av socialpolitisk utrednings- och forskningsverksamhet understrykes och exemplifieras i motionerna I: 468 och II: 526. Motionärerna yrkar att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning beräffande formerna för en statlig dylik verksamhet, varvid speciellt intresse bör ägnas samordningsfrågorna, samt vidare att riksdagen uttalar att verksamheten bör vara målinriktad och bedrivas vid socialhögskolorna.

Liknande synpunkter ligger till grund för förslaget i motionen II: 518 om inrättande på varje universitetsort av en referensgrupp för socialpolitisk forskning. Motionären framhåller att en sådan grupp, vars främsta uppgift skulle vara att initiera och samordna socialpolitisk forskning, även skulle kunna underlätta ett vidgat samarbete mellan universitet och socialhögskolor.

Utskottet får med anledning av de nu redovisade motionerna erinra om att såväl behovet av en utbyggnad av den socialpolitiska forskningen som denna forsknings inriktning och organisation sedan länge varit föremål för diskussion och utredning. Utskottet anser sig kunna konstatera att enighet råder om att en målinriktad dylik forskning behövs med hänsyn bl. a. till vikten av att bättre förutsättningar skapas för

en utveckling av en ändamålsenlig socialvård. En organisatorisk samverkan i någon form mellan skilda verksamheter på fältet synes också nödvändig för att en rationell samordning av resurserna skall kunna åstadkommas. Utskottet är medvetet om att begreppet socialpolitik spänner över ett utomordentligt brett forskningsfält och att därför en precisering av var forskningsresurserna i första hand bör sättas in är angelägen. Med hänsyn till vad som härvidlag anförts i propositionen förutsätter utskottet att berörda myndigheter åstadkommer en dylik precisering. Utskottet, som vill understryka nödvändigheten av en utbyggnad av den socialpolitiska forskningen, anser att vad utskottet nu anført med anledning av motionerna I: 508 och II: 533, I: 514 och II: 565, I: 463 och II: 593, I: 468 och II: 526 samt II: 518 av riksdagen bör ges till känna för Kungl. Maj:t.

I motionerna I: 182 och II: 195 betonas kraftigt den samhällsvetenskapliga forskningens betydelse och framhålles särskilt att denna forskning kan betraktas som en stödvetenskap för det politiska samhällsarbetet. Motionärerna föreslår att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om en plan för en successiv förstärkning av den samhällsvetenskapliga forskningens resurser samt att riksdagen uttalar att vid viktiga reformbeslut medel bör avsättas för analys av beslutens faktiska resultat.

Delade meningar kan knappast råda om den samhällsvetenskapliga forskningens betydelse men utskottet anser sig dock inte böra föreslå riksdagen att begära den i motionerna I: 182 och II: 195 önskade planen för en successiv förstärkning av resurserna just inom detta forskningsområde. Vad angår motionärernas önskemål om avsättande av medel för analys av de faktiska resultaten av olika reformbeslut finner utskottet att en dylik analys är en angelägen uppgift för berörda myndigheter. Utskottet anser det inte erforderligt med något uttalande av riksdagen av den önskade innebörden.

Förslag rörande förstärkning av forskning och utbildning inom särskilt angivna ämnesområden vid de samhällsvetenskapliga fakulteterna förs fram av flera motionärer. I motionerna I: 472 och II: 567 framhålles filmens stora betydelse som medium för information och påverkan. Motionärerna anser att riksdagen hos Kungl. Maj:t bör begära åtgärder för organiserande vid Lunds universitet av en arbetsenhet för forskning rörande attitydpåverkan genom film. Utskottet anser att det i och för sig är ett viktigt forskningsområde som motionärerna tagit upp men vill erinra dels om den professur i filmforskning, som inrättats vid Stockholms universitet den 1 juli 1968, dels om att massmediaforskning med tonvikt på attityd- och beteendeförändringar bedrivs både inom Sveriges Radios sektion för publikundersökningar och inom filminstitutets filmforskningsgrupp. Med hänsyn härtill finner utskottet inte tillräckliga skäl att biträda yrkandet i nu förevarande motioner.

I motionerna I: 102 och II: 122 pekas på allvarliga problem i fråga om ämnet psykologi. Problemen rör såväl undervisningen på lågstadiet som forskarutbildningen. Motionärerna framhåller att ämnet, vilket också universitetskanslersämbetet understrukit, är illa tillgodosett med handledare för forskarutbildningen i förhållande till övriga ämnen. Därtill kommer att behovet av psykologer, som redan nu är avsevärt, väntas komma att öka ytterligare under 1970-talet. Motionärerna anser att nya ordi-

narie universitetslärartjänster bör inrättas och att man därvid särskilt bör beakta behovet vid Göteborgs universitet. I motionerna yrkas att en framställning av denna innebörd riktas till Kungl. Maj:t.

Liknande problem tas i motionerna I: 462 och II: 553 upp beträffande ämnet pedagogik. Antalet licentiander och doktorander per professor är i detta ämne extremt högt, säger motionärerna, och särskilt ogynnsamma är förhållandena i Uppsala. De finner det starkt motiverat att ytterligare en professur i ämnet inrättas och föreslår därför ett riksdagsbeslut om tillskapande av en för professorn Wilhelm Sjöstrand personlig professur i humanistisk pedagogik. Dennes ordinarie professur skulle i så fall återbesättas.

Utskottet får med anledning av motionerna beträffande ämnena psykologi och pedagogik uttala att förhållandena synes vara sådana att en förstärkning av lärarresurserna i och för sig framstår som angelägen. Utskottet vill dock samtidigt erinra om att den s. k. universitetsautomatiken möjliggör, att institutionernas utbildningsresurser på främst lågstadienivå successivt anpassas till de växande studerandantalet. Vidare är det så att den proposition rörande reformerad forskarutbildning som nyligen framlagts bl. a. behandlar frågan om en förstärkning av resurserna för forskarhandledning. Utskottet anser sig med hänsyn till det nu sagda inte i detta sammanhang böra föreslå riksdagen att göra några uttalanden om angelägenheten av nya ordinarie tjänster i psykologi. Utskottet avstyrker därför motionerna I: 102 och II: 122.

Beträffande yrkandet om en personlig professur i humanistisk pedagogik vid Uppsala universitet vill utskottet erinra om pågående utredning rörande bl. a. samarbetet mellan pedagogiska institutioner vid lärarhögskolor och universitet. Med hänsyn till denna anser sig utskottet inte nu böra föra fram förslag om nya högre tjänster inom detta ämnesområde. Utskottet avstyrker därför motionerna I: 462 och II: 553.

I motionerna I: 27 och II: 35 föreslås inrättande vid Lunds universitet från och med den 1 juli 1969 av en professur i företagsekonomi med inriktning på ämnesavsnittet redovisning och finansiering. Till stöd för sitt yrkande åberopar motionärerna det stora antalet studerande inom ämnet företagsekonomi, som medfört att professorerna måst koncentrera sin undervisning till trebetygs-, licentiand- och doktorandnivå. Undervisningen för lägre betyg handhas enligt motionärerna så gott som uteslutande av universitetslektorer, biträdande lärare och assistenter.

Med anledning av dessa motioner vill utskottet ånyo erinra om den anpassning av institutionernas utbildningsresurser till studerandantalet, som universitetsautomatiken innebär, och därjämte framhålla att det i och för sig är naturligt att den professorsledda undervisningen främst koncentreras till högstadiet. Med hänsyn till det nu sagda och till vad nyss anförts angående propositionen om reformerad forskarutbildning avstyrker utskottet motionerna I: 27 och II: 35.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag och hemställer

1. att riksdagen avslår motionerna I: 27 och II: 35 i vad de avser inrättande av en professur i företagsekonomi vid Lunds universitet,

2. att riksdagen avslår motionerna I: 462 och II: 553 i vad de avser inrättande vid Uppsala universitet av en för professorn Wilhelm Sjöstrand personlig professor i humanistisk pedagogik,

3. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 27 och II: 35 samt I: 462 och II: 553, samtliga motioner i vad de avser medelsanvisningen, till *Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 53 253 000 kr.,

4. att riksdagen till *Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 7 800 000 kr.,

5. att riksdagen i anledning av motionerna I: 463 och II: 593, I: 468 och II: 526, I: 508 och II: 533, I: 514 och II: 565 samt II: 518 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört angående en utbyggnad av den socialpolitiska forskningen m. m.,

6. att riksdagen avslår motionerna I: 102 och II: 122 om lärarorganisationen i ämnet psykologi,

7. att riksdagen avslår motionerna I: 182 och II: 195 i vad de avser resurserna för den samhällsvetenskapliga forskningen,

8. att riksdagen avslår motionerna I: 182 och II: 195 i vad de avser analys av resultaten av viktiga reformbeslut,

9. att riksdagen avslår motionerna I: 472 och II: 567 om en arbetsenhet för forskning rörande attitydpåverkan genom film.

7. Medicinska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal. Medicinska fakulteterna m. m.: Driftkostnader. Kungl. Maj:t har (punkterna E 12 och E 13, s. 295—309) föreslagit riksdagen att dels godkänna vad i statsrådsprotokollet förordats om bunden studiegång för läkares grundutbildning och om läsårets längd för denna utbildning, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta professorer enligt vad i statsrådsprotokollet förordats, dels för budgetåret 1969/70 anvisa till Medicinska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal ett förslagsanslag av 76 232 000 kr. och till Medicinska fakulteterna m. m.: Driftkostnader ett reservationsanslag av 51 870 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 100 av herr Gösta Jacobsson m. fl. och II: 186 av herr Clarkson m. fl. vari hemställts att riksdagen måtte besluta inrättande av en professor i näringslära vid medicinska fakulteten vid Lunds universitet fr. o. m. den 1 juli 1969 samt bevilja erforderligt anslag för ändamålet för budgetåret 1969/70 under utbildningsdepartementets huvudtitel,

dels de likalydande motionerna I: 176 av herr Hansson m. fl. och II: 189 av fru Eriksson i Stockholm m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära att en professor i kriminologisk behandlingsforskning inrättas vid centralanstalten Hall med placering vid karolinska institutet från och med budgetåret

1969/70 och att erforderligt belopp härför anvisas under anslag till de medicinska fakulteterna,

dels de likalydande motionerna I: 177 av herrar Thorsten Larsson och Wirtén samt II: 191 av herrar Källstad och Mattsson vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om program för en stegvis utbyggnad av åldringsforskningen,

dels de likalydande motionerna I: 188 av herr Dahlén m. fl. och II: 210 av herr Wedén m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t dels ger till känna vad i motionerna anförts om att viss integration av exempelvis läkar-, psykolog- och socionomutbildningen i framtiden är önskvärd, dels begär att förslag förelägges riksdagen om en ytterligare ökning av utbildningskapaciteten i fråga om läkare så att erforderligt antal läkare kommer att finnas för att möta ett förutsebart snabbt växande vårdbehov samt om en snar utbyggnad av utbildningskapaciteten i Umeå för att minska den besvärliga läkarbristen i Norrland,

dels de likalydande motionerna I: 447 av herr Birger Andersson m. fl. och II: 517 av herr Bergman m. fl. vari hemställts att riksdagen måtte besluta om inrättande vid Göteborgs universitet från och med budgetåret 1969/70 av en personlig professur i plastikkirurgi för docent Bengt Johansson,

dels de likalydande motionerna I: 451 av herr Blomquist m. fl. och II: 546 av fru Kristensson m. fl. vari hemställts att riksdagen under punkterna E 12 och E 13 i statsverkspropositionens bilaga 10: Avlöningar till lärarpersonal vid de medicinska fakulteterna samt Driftkostnader för budgetåret 1969/70 måtte bevilja ett förslagsanslag om 128 700 000 kr.,

dels de likalydande motionerna I: 456 av herr Eskilsson m. fl. och II: 576 av herr Polstam m. fl. vari hemställts att riksdagen, vid behandlingen av propositionen nr 1, VIII. huvudtiteln punkt E 13: 8, måtte besluta att ytterligare en tjänst som klinisk lärare vid universitetsfilialen i Linköping inrättas från och med den 1 mars 1970,

dels de likalydande motionerna I: 487 av fru Elvy Olsson och II: 542 av fru Jonäng och herr Elmstedt vari hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en snabbutredning i syfte att trygga den framtida utvecklingen av forskningen inom hjärt-kärlsjukdomarna i enlighet med vad som i motionerna anförts,

dels de likalydande motionerna I: 493 av fru Elvy Olsson m. fl. och II: 568 av fru Nilsson och herr Josefson i Arrie vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag angående inrättande av en professur i näringsforskning vid Lunds universitet,

dels de likalydande motionerna I: 561 av herr Johan Olsson m. fl. och II: 660 av herr Sjönell och fru Jonäng i vad avser hemställan att riksdagen måtte

1. besluta att omvandla alkoholforskningskliniken vid karolinska sjukhuset till en klinik för klinisk missbruksforskning,

2. besluta att fr. o. m. budgetåret 1969/70 vid karolinska institutet i Stockholm omvandla den befintliga laboraturen i klinisk alkoholforskning till en professur i klinisk missbruksforskning,

dels motionen II: 342 av herr Lundberg vari hemställts att riksdagen måtte besluta

att i enlighet med universitetskanslersämbetets förslag lärarbefattningen (laboraturen) i medicin, särskilt lungmedicin, vid Uppsala universitet från den 1 juli 1969 ändras till professur i samma ämne, med docenten Gunnar Dahlström som förste innehavare,

dels motionen II: 343 av herr Lundberg vari hemställts att riksdagen måtte besluta att vid Uppsala universitet från den 1 juli 1969 inrätta en professur i barnkirurgi och att till förste innehavare av tjänsten utse överläkaren i barnkirurgi vid akademiska sjukhuset, docent Gunnar Grotte,

dels motionen II: 354 av herr Sjönell i vad avser hemställan att riksdagen måtte

1. besluta att omvandla alkoholforskningskliniken vid karolinska sjukhuset till en klinik för klinisk missbruksforskning och

2. besluta att fr. o. m. budgetåret 1969/70 vid karolinska institutet i Stockholm omvandla den befintliga laboraturen i klinisk alkoholforskning till en professur i klinisk missbruksforskning.

Utskottet. I propositionen behandlas under dessa punkter vissa delar av ett av socialstyrelsen och universitetskanslersämbetet framlagt förslag om grundutbildning och vidareutbildning av läkare. För grundutbildningen förordas en i sin helhet bunden studiegång och därjämte föreslås att läsåret från och med tredje studieåret skall omfatta 40 veckor, fördelade på två terminer om vardera 20 veckor. Utskottet har inte något att erinra mot att riksdagen, som föreslagits i propositionen, godkänner vad i statsrådsprotokollet förordats om bunden studiegång för läkares grundutbildning och om läsårets längd för denna utbildning. Det bör emellertid tilläggas att Kungl. Maj:ts förslag i denna del, vilket ligger inom ramen för nuvarande grundutbildning om 6 1/2 år, i propositionen nr 35 till årets riksdag kompletterats med förslag om en förkortning av studietiden till 5 1/2 år, vilket uppnås huvudsakligen genom att nuvarande assistenttjänstgöringar utgår ur grundutbildningen. Detta förslag påverkar dock ej det som utskottet nu har tagit ställning till och detsamma gäller ett i propositionen nr 31 framlagt förslag om att läkarnas grundutbildning enligt den nya ordningen skall avslutas med läkarexamen i stället för medicine licentiatexamen.

Liksom förra året har i år frågan om läkarutbildningens kapacitet tagits upp i motioner i anslutning till statsverkspropositionen. I motionerna I: 188 och II: 210 hävdas sålunda att den ökning av antalet utbildningsplatser, som ägt rum under senare år, inte räcker till för att möta den snabba behovsökningen och yrkas därför att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om förslag om en ytterligare ökning av utbildningskapaciteten i fråga om läkare, så att erforderligt antal läkare kommer att finnas för att möta ett förutsebart snabbt växande vårdbehov. I motionerna uttalas också att en väg att minska den besvärande läkarbristen i Norrland är att bygga ut läkarutbildningen i Umeå, eftersom i Norrland utbildad personal i stor utsträckning tycks stanna kvar i denna landsdel efter avslutad utbildning. Även härvidlag yrkas att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om förslag om en snar utbyggnad av utbildningskapaciteten.

Utskottet får med anledning av dessa motionsyrkanden erinra om att det utbyggnadsprogram för medicinsk utbildning som beslöts av statsmakterna år 1965 kommer

att vara helt genomfört nästa läsår i och med att 72 nya intagningsplatser då tillkommer vid karolinska institutet. Därmed kommer antalet medicinska utbildningsplatser under första studieåret att uppgå till sammanlagt 916, medan det totala antalet studerande under läkarutbildning detta år kommer att uppgå till ca 5 100. Vad Umeå beträffar har intagningarna fördubblats under en femårsperiod. Totalt innebär utbyggnaden enligt 1965 års program en mycket kraftig ökning av antalet utbildningsplatser, som efter hand kommer att ge effekt i form av en betydande ökning av antalet färdigutbildade läkare. Därtill kommer att frågan om en ytterligare ökning av läkarutbildningen i Stockholm nyligen aktualiserats av en utredning inom universitetskanslersämbetet. Med hänsyn till det nu sagda och till att det givetvis kan förutsättas, att såväl utbildningsmyndigheterna som de för sjukvården ansvariga myndigheterna fortlöpande har sin uppmärksamhet riktad på frågan om läkarbehovet och hur det skall kunna tillgodoses, anser sig utskottet inte böra tillstyrka nu ifrågavarande båda motionsyrkanden.

I motionerna I: 188 och II: 210 uttalas vidare att det skulle vara praktiskt med en viss integration av exempelvis läkar-, psykolog- och socionomutbildningen. I den framtida vårdssituationen krävs ett vidgat samarbete mellan dessa och andra kategorier och detta underlättas, säger motionärerna, om man i större utsträckning har samma referensramar. Motionärerna yrkar att detta uttalande i motionerna av riksdagen ges till känna för Kungl. Maj:t.

För de tre utbildningslinjer som motionärerna angivit gäller, liksom för utbildningsväsendet över huvud taget, att utbildningens mål samt dess form och innehåll kontinuerligt bör omprövas. Vid en dylik omprövning kommer behovet av integration mellan olika utbildningar naturligt till bedömning. Vad i motionerna anförts om viss integration mellan läkar-, psykolog- och socionomutbildningarna kan enligt utskottets mening inte anses vara tillräckligt underlag för ett riksdagsuttalande om önskvärdheten av en dylik integration och utskottet avstyrker därför ifrågavarande motionsyrkande.

Enligt den av statsmakterna beslutade tidsplanen för inrättande av professorer vid den medicinska enheten i Linköping skall den 1 juli 1970 inrättas en professur i medicin. I motionerna I: 456 och II: 576 uttalas att innehavaren av denna professur, som i propositionen föreslås inrättad fr. o. m. den 1 mars 1970, d. v. s. något tidigare än som förutsattes förra året, kommer att bli den ende ordinarie läraren i ämnet. Motionärerna finner det ofrånkomligt att ytterligare en fast tjänst för kvalificerad lärare i medicin inrättas och hemställer därför att riksdagen beslutar att inrätta en tjänst som klinisk lärare fr. o. m. den 1 mars 1970. Utskottet som konstaterar att något förslag om en dylik tjänst inte framlagts av universitetskanslersämbetet anser sig inte böra tillstyrka motionerna.

I en motion vid förra årets riksdag föreslogs omvandling till professur av den befintliga laboraturen i klinisk alkoholforskning vid karolinska institutet. Yrkanget avslogs av riksdagen men samma tjänst föreslås i år dels i motionerna I: 561 och II: 660, dels i motionen II: 354 ånyo omvandlad till professur, nu med ämnesbenämningen klinisk missbruksforskning. I samma motioner yrkas också att alkoholforsk-

ningskliniken vid karolinska sjukhuset skall omvandlas till en klinik för klinisk missbruksforskning. Syftet med de båda yrkandena är att man skall få bättre möjligheter till tillämpad klinisk forskning angående alkohol- och narkotikamissbruk.

I motionerna I: 451 och II: 546 uttalas att forskningsavdelningen vid Ulleråkers sjukhus i Uppsala är den enda forskningsinstitutionen i Sverige i vad avser narkotika och narkotikamissbruk. Vid institutionen skall även bedrivas vidareutbildning av psykiatriker. För att institutionens utbildningsuppgifter inte alltför mycket skall inkräkta på forskningen föreslås i motionerna inrättandet av en tjänst som universitetslektor och två som klinisk amanuens. Därjämte föreslås en laboratur i klinisk experimentell psykologi. I samma motioner föreslås vidare att en forskningsläkartjänst och en forskningssociologtjänst inrättas vid narkomanvårdscentralen vid Rålambshovs sjukhus. Därjämte föreslås anvisande av 200 000 kr. till viss forskningsservice åt sistnämnda sjukhus.

De sålunda redovisade önskemålen i motionerna I: 451 och II: 546 utmynnar i en hemställan om att den sammanlagda medelsanvisningen under de båda anslagen till avlöningar till lärarpersonal och till driftkostnader vid de medicinska fakulteterna i förhållande till förslaget i propositionen måtte höjas med 598 000 kr. Av motionerna synes framgå att av denna höjning 398 000 kr. hänför sig till avlöningsanslaget och 200 000 kr. till driftkostnadsanslaget.

Gemensamt för de nu redovisade yrkandena i motionerna I: 561 och II: 660, II: 354 samt I: 451 och II: 546 är syftet att genom en förbättring av de medicinska fakulteternas resurser bereda ökat utrymme och bättre möjligheter i övrigt åt forskning rörande olika missbruksformer — alkoholmissbruk, narkomani m. m. Utskottet får med anledning av motionerna understryka vikten av ifrågavarande forskning. Enligt vad utskottet erfarit överväger man f. n. inom socialstyrelsen hur forskningen om olika missbruksformer lämpligen skall samordnas. Utskottet utgår från att universitetskanslersämbetet och statens medicinska forskningsråd har sin uppmärksamhet riktad på frågan om i vad mån förbättrade forskningsresurser inom området bör tillskapas och, om så anses vara fallet, hur detta bör ske. Utskottet som för egen del inte anser sig ha tillräckligt underlag för ett tillstyrkande av nu ifrågavarande motionsyrkanden vill dock kraftigt understryka betydelsen av forskning rörande olika missbruksformer. Utskottet föreslår att riksdagen ger Kungl. Maj:t till kännna vad utskottet anfört i anledning av motionerna.

I motionerna I: 176 och II: 189 uttalas att kriminologisk behandlingsforskning är ett utomordentligt viktigt men samtidigt eftersatt forskningsområde. Våra kunskaper om vilka behandlingsmetoder som är de rätta är bristfälliga beträffande kriminalitet i allmänhet och även i fråga om narkomani som företeelse i samband med kriminalitet. Motionärerna uttalar att det på interneringsanstalten Hall finns outnyttjade resurser i fråga om lokaler och utrustning, som gör det möjligt att där omedelbart starta ett forskningscentrum för behandling av asociala. I motionerna yrkas under hänvisning härtill inrättande vid karolinska institutet av en professur i kriminologisk behandlingsforskning knuten till centralanstalten Hall.

Utskottet får först erinra om att förra årets riksdag — vilket också framgår av

motionerna — anvisat medel till forskningsplanering inom ifrågavarande område. Genom denna planering kan man räkna med att få fram ett bättre underlag än för närvarande för bedömning av vilka resurser som bör satsas på detta viktiga forskningsområde. Utskottet anser sig med hänsyn härtill inte nu böra föreslå riksdagen att besluta om inrättande av den föreslagna professuren i kriminologisk behandlingsforskning.

I motionerna I: 100 och II: 186 erinras om att medicinska fakulteten vid Lunds universitet flera gånger och senast för nästa budgetår föreslagit inrättande av en professur i näringslära vid universitetet. Motionärerna understryker ämnets betydelse och föreslår att riksdagen beslutar inrätta nämnda tjänst från och med den 1 juli 1969 och beviljar för ändamålet erforderligt anslag.

Näringsforskningen behandlas också i motionerna I: 493 och II: 568 i vilka hemställas att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om förslag angående inrättande av en professur i näringsforskning vid Lunds universitet.

Med anledning av dessa yrkanden får utskottet erinra om att en professur i näringslära enligt beslut av förra årets riksdag skall inrättas i Uppsala från och med den 1 juli 1970. Bakom detta beslut låg en utredning om blandad medicinsk och naturvetenskaplig utbildning, enligt vilken tre enheter för näringsforskning borde upprättas, en i Göteborg, en i Stockholm och en i Uppsala. Vad beträffar Göteborg har universitetskanslersämbetet föreslagit inrättande från och med nästa budgetår av en professur i näringslära. Däremot har ämbetet inte framlagt något förslag om en professur i ämnet i Lund. Mot denna bakgrund kan utskottet inte tillstyrka nu ifrågavarande motionsyrkanden.

Frågan om en förstärkning av resurserna inom geriatriken har upprepade gånger behandlats av riksdagen. En första professur i ämnet inrättades från och med budgetåret 1966/67 men därefter framförda förslag om utbyggnad av forsknings- och utbildningsorganisationen i ämnet har inte vunnit bifall. I motionerna I: 177 och II: 191 betonas vikten av en ökad satsning på åldringsforskningen och yrkas att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om ett program för en stegvis utbyggnad av denna forskning. Utskottet delar motionärernas uppfattning om önskvärdheten av ökade forskningsresurser inom detta viktiga område och räknar med att förslag i frågan kommer att föreläggas riksdagen om och i den mån personella och ekonomiska resurser för en utbyggnad anses föreligga. Vad utskottet nu anfört i anledning av motionerna I: 177 och II: 191 bör av riksdagen ges till känna för Kungl. Maj:t.

I motionen II: 343 hemställas om ett riksdagsbeslut om inrättande den 1 juli 1969 vid Uppsala universitet av en professur i barnkirurgi med docenten Gunnar Grotte som förste innehavare. Motionen anknyter till en motion i samma ämne vid 1968 års riksdag, i vilken utförligt skildrades utvecklingen inom barnkirurgin och det nuvarande läget inom detta område. Utskottet vill liksom förra året framhålla vikten av att möjligheter skapas för utvidgad praktisk tillämpning av nya rön inom området. Med hänsyn till att varken universitetskanslersämbetets eller Kungl. Maj:ts bedömning av angelägenheten av ifrågasatta nya professurer resulterat i förslag om en professur i barnkirurgi anser sig utskottet dock inte böra tillstyrka motionen.

Mot bakgrund av att Svenska nationalföreningen mot hjärt- och kärlsjukdomar, som tagit som sin uppgift att främst stödja den kliniska forskningen beträffande dessa sjukdomar, beräknas få minskade inkomster och därmed sämre möjligheter att stödja forskningen yrkas i motionerna I: 487 och II: 542 att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär en snabbutredning i syfte att trygga den framtida utvecklingen av forskningen inom detta område. Utskottet är visserligen i och för sig av samma uppfattning som motionärerna om betydelsen av ifrågavarande forskning men kan, med hänsyn till det ansvar för utvecklingen av hela den medicinska forskningen som åvilar statsmakterna, inte finna tillräckliga skäl för riksdagen att begära en utredning om hur forskningen just inom ifrågavarande område skall tryggas. Utskottet avstyrker alltså motionerna.

Under åberopande av lungmedicinens betydelsefulla roll inom modern sjukvård och medicinsk forskning yrkas i motionen II: 342 att riksdagen beslutar att en befintlig lärartjänst i medicin, särskilt lungmedicin, vid Uppsala universitet från och med den 1 juli 1969 skall ändras till professur i samma ämne med docenten Gunnar Dahlström som förste innehavare. Utskottet konstaterar att Kungl. Maj:t — mot bakgrund av de betydande resurser som erfordras för redan beslutad utbyggnad av läkarutbildningen — endast i mycket begränsad utsträckning ansett sig kunna lägga fram förslag om nya professurer som inte sammanhänger med nämnda ökade utbildning och att propositionen alltså i detta hänseende är mycket restriktiv. Utskottet finner inte vad som anförts i motionen utgöra tillräckliga skäl för utskottet att föreslå riksdagen att med avvikande från propositionens restriktiva linje bifalla nu förevarande motion.

Det förslag om en för docenten Bengt Johansson personlig professur i plastikkirurgi vid medicinska fakulteten vid universitetet i Göteborg som framförts i motionerna I: 447 och II: 517 överensstämmer med förslag som framlagts av nämnda fakultet i dess anslagsframställning. Detta förslag har dock inte av universitetskanslersämbetet förts vidare till Kungl. Maj:t. Med hänsyn till den återhållsamhet i fråga om inrättande av nya professurer, som Kungl. Maj:t funnit nödvändig och som utskottet i det föregående accepterat, anser sig utskottet inte nu böra föreslå riksdagen att besluta om inrättande av nämnda professur.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag angående medelsanvisningen under förevarande båda anslag.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen godkänner vad i statsrådsprotokollet förordats om bunden studiegång för läkares grundutbildning och om läsårets längd för denna utbildning,

2. att riksdagen avslår motionerna I: 100 och II: 186 i vad de avser inrättande den 1 juli 1969 av en professur i näringslära vid Lunds universitet,

3. att riksdagen avslår motionerna I: 176 och II: 189 i vad de avser inrättande den 1 juli 1969 av en professur i kriminologisk behandlingsforskning vid karolinska institutet,

4. att riksdagen avslår motionerna I: 447 och II: 517 i vad de

avser inrättande den 1 juli 1969 av en för docenten Bengt Johansson personlig professur i plastikkirurgi vid Göteborgs universitet,

5. att riksdagen i anledning av motionerna I: 451 och II: 546, I: 561 och II: 660 samt II: 354, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om betydelsen av forskning rörande olika missbruksformer,

6. att riksdagen avslår motionerna I: 456 och II: 576 i vad de avser inrättande den 1 mars 1970 av en tjänst som klinisk lärare vid den medicinska utbildnings- och forskningsenheten i Linköping,

7. att riksdagen avslår motionen II: 342 i vad den avser omvandling den 1 juli 1969 av en lärarbefattning i medicin, särskilt lungmedicin, vid Uppsala universitet till professur i samma ämne,

8. att riksdagen avslår motionen II: 343 i vad den avser inrättande den 1 juli 1969 av en professur i barnkirurgi vid Uppsala universitet,

9. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att inrätta professurer enligt vad i statsrådsprotokollet förordats,

10. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 100 och II: 186, I: 176 och II: 189, I: 447 och II: 517, I: 451 och II: 546, I: 456 och II: 576, I: 561 och II: 660, II: 342, II: 343 och II: 354, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Medicinska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 76 232 000 kr.,

11. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 451 och II: 546, såvitt nu är i fråga, till *Medicinska fakulteterna m. m.: Driftkostnader* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 51 870 000 kr.,

12. att riksdagen i anledning av motionerna I: 177 och II: 191 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om en utbyggnad av åldringsforskningen,

13. att riksdagen avslår motionerna I: 188 och II: 210 i vad de avser integration av läkar-, psykolog- och socionomutbildningen,

14. att riksdagen avslår motionerna I: 188 och II: 210 i vad de avser en allmän ökning av utbildningskapaciteten i fråga om läkare,

15. att riksdagen avslår motionerna I: 188 och II: 210 i vad de avser ökning i Umeå av utbildningskapaciteten i fråga om läkare,

16. att riksdagen avslår motionerna I: 487 och II: 542 om forskning beträffande hjärt-kärlsjukdomar,

17. att riksdagen avslår motionerna I: 493 och II: 568 om en professur i näringsforskning vid Lunds universitet.

8. Odontologiska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 14—E 16, s. 309—314) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1969/70 anvisar

1. till *Odontologiska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal* ett förslagsanslag av 20 752 000 kr.,
2. till *Odontologiska fakulteterna m. m.: Driftkostnader* ett reservationsanslag av 7 270 000 kr.,
3. till *Odontologiska fakulteterna m. m.: Vissa tandsjukvårdskostnader* ett förslagsanslag av 13 664 000 kr.

9. Farmaceutiska fakulteten m. m.: Avlöningar till lärarpersonal. Farmaceutiska fakulteten m. m.: Driftkostnader. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 17 och E 18, s. 314—317) och hemställer

att riksdagen

1. bemyndigar Kungl. Maj:t att inrätta en professur i toxikologi vid universitetet i Uppsala,
2. till *Farmaceutiska fakulteten m. m.: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 3 239 000 kr.,
3. till *Farmaceutiska fakulteten m. m.: Driftkostnader* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 2 400 000 kr.

10. Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal. Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader. Kungl. Maj:t har (punkterna E 19 och E 20, s. 317—321) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta professurer enligt vad i statsrådsprotokollet förordats, dels för budgetåret 1969/70 anvisa till Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal ett förslagsanslag av 76 321 000 kr. och till Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader ett reservationsanslag av 35 220 000 kr.

I motionen II: 589 av herr Wachtmeister och fru Sundberg har hemställts att riksdagen måtte besluta att vid Lunds universitets institution för systematisk och ekologisk botanik från och med budgetåret 1969/70 inrätta en tjänst i Igr Ao 30 som förste trädgårdsintendent.

Utskottet. Vid flera tillfällen tidigare har utskottet haft att yttra sig över förslag om inrättande av en tjänst som förste trädgårdsintendent vid botaniska trädgården i Lund. Sålunda uttalade utskottet i sitt utlåtande 1963: 61 att goda skäl anförts för inrättande av en dylik tjänst och att utskottet utgick från att Kungl. Maj:t hade sin uppmärksamhet riktad på detta ärende och på framställning av vederbörande universitetsmyndigheter upptog det till förnyat övervägande. Med anledning av de nu före-

liggande önskemålen om en dylik tjänst vid botaniska trädgården i Lund får utskottet erinra om att riksdagens beslut numera inte erfordras för själva inrättandet av tjänster på den angivna nivån. Utskottet avstyrker motionen II: 589 men vill dock peka på att berörda myndigheter har att pröva möjligheterna att inom ramen för tillgängliga medel tillgodose botaniska trädgårdens behov. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag och hemställer

att riksdagen

1. bemyndigar Kungl. Maj:t att inrätta professurer enligt vad i statsrådsprotokollet förordats,

2. till *Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 76 321 000 kr.,

3. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 589 till *Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 35 220 000 kr.

11. Tekniska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal. Tekniska fakulteterna m. m.: Driftkostnader. Kungl. Maj:t har (punkterna E 21 och E 22, s. 321—328) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta professurer enligt vad i statsrådsprotokollet förordats, dels för budgetåret 1969/70 anvisa till Tekniska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal ett förslagsanslag av 100 162 000 kr., varav 1 043 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen, och till Tekniska fakulteterna m. m.: Driftkostnader ett reservationsanslag av 45 510 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 455 av herrar Ernulf och Thorsten Larsson och II: 587 av herrar Tobé och Grebäck vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att förslag om inrättande av en professur i fastighetsrätt vid tekniska högskolan i Stockholm förelägges 1970 års riksdag,

dels motionen I: 512 av herr Wallmark i vad avser hemställan att riksdagen måtte ge till känna för Kungl. Maj:t att tjänsten i nationalekonomi vid Linköpings tekniska högskola bör inrättas i enlighet med det förslag som framlagts av subkommittén för teknisk högskola i Linköping.

Utskottet. Den av statsmakterna beslutade studieinriktningen mot samhällsbyggnad inom sektionerna V, A och L vid tekniska högskolan i Stockholm avses komma till stånd nästa läsår. En väsentlig förutsättning för att byggnadsutbildningen skall kunna genomföras anses vara att en professur i byggnadsfunktionslära inrättas. Inom detta ämne studeras grunderna för byggnadsprojektering och utvecklas metoder för att funktionskraven i skilda byggnadstyper, t. ex. bostäder, sjukhus och industrier, skall kunna bestämmas. Föredragande statsrådet betonar att de växande

statliga och kommunala investeringarna i vårdbyggnader, skolor, laboratorielokaler m. m. ökar behovet av utbildning och forskning på angivna område och förordar därför inrättande av en professur i nämnda ämne från och med den 1 juli 1969.

Utskottet har inte någon erinran mot vad som anförts i propositionen i denna del men vill påpeka att frågan om den föreslagna professurens inriktning berörts även i byggnadsupphandlingsutredningens betänkande Upphandling av byggnader, del 1, Formerna (SOU 1968: 20). I detta behandlas frågan om s. k. totalentreprenad och därmed frågan om projektprogram. Denna sistnämnda fråga anses vara av så grundläggande betydelse för ett framgångsrikt genomförande av totalentreprenad, att den måste bli föremål för ett systematiskt utvecklings- och forskningsarbete. Utbildningen på området liksom forskningen hör naturligt till byggnadsfunktionsläran, vilket bör beaktas vid inrättandet av den föreslagna professuren i detta ämne vid tekniska högskolan i Stockholm, heter det i betänkandet.

Utskottet tillstyrker inrättandet av den föreslagna professuren i byggnadsfunktionslära och konstaterar för sin del att tjänstens avsedda forskningsområde tillgodoser även vad som föreslagits av utredningen.

Vad så angår motionerna I: 455 och II: 587 är det i och för sig riktigt när motionärerna framhåller att det för tekniker av olika kategorier är nödvändigt med kunskaper inom vissa områden av juridiken. Det är dock inte därför givet att en eventuell ny professur i fastighetsrätt — om en dylik skulle anses erforderlig för forskning och vidareutveckling inom området — bör knytas till teknisk högskola. Utskottet anser sig inte på grundval av vad som anförts i motionerna böra föreslå riksdagen att hemställa om förslag till nästa års riksdag om inrättande av en dylik professur.

Den i motionen I: 512 avsedda tjänsten är en professur som på sin tid av en subkommitté under organisationskommittén för högre utbildning och forskning i Linköping föreslogs inrättad vårterminen 1970. Med hänsyn till svårigheterna att rekrytera kompetenta forskare till befintliga högre tjänster i nationalekonomi angavs förra året i propositionen nr 83, som behandlade bl. a. uppbyggnaden av enheten för teknisk utbildning och forskning i Linköping, inte någon tid för professurens inrättande. Utskottet hänvisade i sitt utlåtande i anledning av propositionen härtill och avstyrkte ett motionsvis framfört förslag om att professuren skulle inrättas om möjligt från och med vårterminen 1970. Samma ståndpunkt anser sig utskottet böra inta till det nu föreliggande yrkandet i motionen I: 512.

Utskottet har inte i anledning av vad under denna punkt anförts i propositionen funnit anledning till annat uttalande än som framgått av det föregående.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen I: 512 i vad den avser inrättande av en professur i nationalekonomi vid den tekniska utbildnings- och forskningsenheten i Linköping bemyndigar Kungl. Maj:t att inrätta professurer enligt vad i statsrådsprotokollet förordats,
2. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen I: 512 i vad den avser medelsanvisningen till *Tek-*

niska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 100 162 000 kr., varav 1 043 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,

3. att riksdagen till *Tekniska fakulteterna m. m.: Driftkostnader* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 45 510 000 kr.,

4. att riksdagen avslår motionerna I: 455 och II: 587.

12. **Vetenskapliga bibliotek: Avlöningar.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt E 23, s. 328—336) och hemställer

att riksdagen till *Vetenskapliga bibliotek: Avlöningar* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 26 550 000 kr.

13. **Vetenskapliga bibliotek: Bokinköp m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt E 24, s. 336—338) föreslagit riksdagen att till *Vetenskapliga bibliotek: Bokinköp m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 11 240 000 kr.

I de likalydande motionerna I: 658 av herr Richardson och II: 759 av herr Strömberg har hemställts att riksdagen beviljar ett särskilt anslag på 20 000 kr. för mikrofilmning av svenskamerikanska tidningar.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att det källmaterial som de svenskamerikanska tidningarna utgör bevaras för framtiden men vill samtidigt framhålla att det problem, som motionärerna pekat på, givetvis har sin motsvarighet även beträffande mycket annat material av samma slag. Det framgår också av propositionen att kungl. biblioteket har sin uppmärksamhet riktad på behovet av mikrofilmning just av tidningar. Utskottet som inte anser sig böra föreslå någon särskild medelansvinning enligt förslaget i motionerna utgår från att kungl. biblioteket söker tillvarata de möjligheter som kan föreligga att få även de svenskamerikanska tidningarna mikrofilmade. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag och hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 658 och II: 759 till *Vetenskapliga bibliotek: Bokinköp m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 11 240 000 kr.

14. **Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor.** Kungl. Maj:t har (punkt E 25, s. 338—343) föreslagit riksdagen att till *Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 23 560 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat motionen I: 512 av herr Wallmark i vad avser hemställan att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte ge till känna

att lärartjänster vid samtliga högskoleenheter i Linköping skall tillsättas och inrättas i god tid före undervisningens början i respektive ämnen, att Kungl. Maj:t så snart som möjligt bör ta ställning till högskolans framtida förvaltningsorganisation, samt att subkommitténs förslag till fullt utbyggd teknisk högskola i Linköping betraktas som ett minimiförslag i vad avser relationen lärare—elever och att uppbyggnaden av högskoleenheten i princip följer den plan som kommittén angett.

Utskottet. De yrkanden som framställts i motionen I: 512 ansluter delvis till yrkanden vid förra årets riksdag. Vad först beträffar inrättandet och tillsättandet av lärartjänster vid utbildnings- och forskningsenheterna i Linköping i god tid före undervisningens början gjorde utskottet förra året i sitt utlåtande nr 119 ett uttalande härom med sikte närmast på den medicinska enheten, vilket uttalande av riksdagen gavs till känna för Kungl. Maj:t. Utskottet anser sig inte ha tillräcklig anledning att nu föreslå riksdagen att göra ett motsvarande uttalande beträffande båda enheterna och avstyrker därför motionen i denna del.

I propositionen uttalas att den interimsstyrelse som sedan januari 1968 under universitetskanslersämbetet fungerat som ledningsorgan för utbildnings- och forskningsenheterna i Linköping även under nästa budgetår bör svara för denna uppgift. I motionen I: 512 betonas i anslutning till detta uttalande vikten av att enheternas förvaltningsorganisation ges en fast form. Utskottet anser att det knappast kan råda delade meningar på denna punkt och finner det därför inte erforderligt med det i motionen önskade riksdagsuttalandet i frågan.

Vad slutligen beträffar önskemålet i motionen I: 512 att subkommitténs förslag beträffande den tekniska enheten skall betraktas som ett minimiförslag i vad avser relationen lärare—elever får utskottet erinra om att utskottet i sitt förutnämnda utlåtande förutsatte att Kungl. Maj:t skulle ha sin uppmärksamhet riktad på frågan om relationen mellan antalet studerande och antalet högre tjänster. Något uttalande av riksdagen i anledning av nu förevarande yrkande i motionen I: 512 kan utskottet inte tillstyrka. Samma ståndpunkt intar utskottet till yrkandet i samma motion om att uppbyggnaden av den tekniska enheten i princip skall följa den plan som subkommittén angett.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag och hemställer

1. att riksdagen till *Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 23 560 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionen I: 512 i vad den avser tillsättande av lärartjänster,
3. att riksdagen avslår motionen I: 512 i vad den avser förvaltningsorganisation för utbildnings- och forskningsenheterna i Linköping,
4. att riksdagen avslår motionen I: 512 i vad den avser relationen lärare—elever vid den tekniska utbildnings- och forskningsenheten i Linköping,

5. att riksdagen avslår motionen I: 512 i vad den avser uppbyggnaden av den tekniska utbildnings- och forskningsenheten i Linköping.

15. Universiteten m. m.: Gemensamma driftkostnader m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 26—E 28, s. 343—347) och hemställer att riksdagen för budgetåret 1969/70 anvisar

1. till *Universiteten m. m.: Gemensamma driftkostnader* ett förslagsanslag av 112 450 000 kr.,

2. till *Decentraliserad akademisk utbildning m. m.* ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.,

3. till *Bidrag till Handelshögskolan i Stockholm* ett anslag av 1 578 000 kr.

Vissa högskolor m. m.

16. Socialhögskolorna. Kungl. Maj:t har (punkt E 31, s. 350—354) föreslagit riksdagen att till Socialhögskolorna för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 15 141 000 kr.

Utskottet får erinra om att utskottet i det föregående under punkten 6 behandlat vissa motioner berörande forskning vid socialhögskolorna, nämligen I: 468 och II: 526 samt I: 508 och II: 533. Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag har inte gett utskottet anledning till erinran. Utskottet hemställer därför

att riksdagen till *Socialhögskolorna* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 15 141 000 kr.

17. Fortbildning av socionomer, journalister m. m. Kungl. Maj:t har (punkt E 32, s. 354—355) föreslagit riksdagen att till Fortbildning av socionomer, journalister m. m. för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 128 000 kr.

I motionen II: 585 av herr Svenning har hemställts att riksdagen vid behandlingen av statsverkspropositionen, bilaga 10, punkt E 32, måtte medge att medel anvisas till en mentalhygienisk fortbildningskurs vid socialhögskolan i Lund.

Utskottet. Förslag om en mentalhygienisk kurs i Lund av samma omfattning som den som f. n. anordnas vid socialhögskolan i Stockholm har av samarbetsnämnden för socialhögskolorna framlagts i 1968 års anslagsframställning men inte föranlett något förslag av Kungl. Maj:t. Ökad utbildning på det mentalhygieniska området föreslås även i motionen II: 585, vars yrkande torde böra förstås så att medel nu av riksdagen bör anvisas till en mentalhygienisk kurs vid socialhögskolan i Lund. Utskottet har förståelse för de skäl härför, som anförts av motionären, och förutsätter

att behovet av en dylik kurs och möjligheterna att anordna den övervägs vid beredningen av nästa års statsverksproposition. Utskottet avstyrker den nu föreliggande motionen och tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 585 till *Fortbildning av socionomer, journalister m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 128 000 kr.

18. **Bidrag till Svenska diakonsällskapets sociala utbildningsverksamhet.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt E 33, s. 355) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till Svenska diakonsällskapets sociala utbildningsverksamhet* för budgetåret 1969/70 anvisar ett anslag av 311 000 kr.

19. **Journalisthögskolorna.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt E 34, s. 356—358) och hemställer

att riksdagen till *Journalisthögskolorna* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 4 184 000 kr.

20. **Nordiska afrikainstitutet: Förvaltningskostnader. Nordiska afrikainstitutet: Bokinköp, gästföreläsningar m. m.** Kungl. Maj:t har (punkterna E 35 och E 36, s. 358—360) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1969/70 anvisa till Nordiska afrikainstitutet: Förvaltningskostnader ett förslagsanslag av 469 000 kr. och till Nordiska afrikainstitutet: Bokinköp, gästföreläsningar m. m. ett reservationsanslag av 131 000 kr.

Utskottet har i detta sammanhang behandlat de likalydande motionerna I: 459 av herr Hansson och fru Lindström och II: 521 av fru Dahl m. fl. vari hemställts att riksdagen under förevarande båda anslag måtte anvisa 479 000 kr., respektive 177 000 kr.

Utskottet. Det i motionerna I: 459 och II: 521 framlagda förslaget om en större höjning av förevarande båda anslag än som föreslagits av Kungl. Maj:t har motiverats av önskemål att institutets verksamhet skall kunna vidmakthållas och i viss utsträckning vidareutvecklas. Utskottet kan med hänsyn till det begränsade utrymme för anslagshöjningar som föreligger inte biträda motionärernas yrkande. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer

att riksdagen

1. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 459 och II: 521, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Nordiska afrikainstitutet: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 469 000 kr.,

2. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motio-

nera I: 459 och II: 521, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Nordiska afrikainstitutet: Bokinköp, gästföreläsningar m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 131 000 kr.

21. **Vissa kurser för utländska studerande.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt E 38, s. 360—361) och hemställer

att riksdagen till *Vissa kurser för utländska studerande* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 1 170 000 kr.

Gemensamt för universitet och högskolor

22. **Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 39—E 41, E 44—E 47, s. 362—372) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1969/70 anvisar

1. till *Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer* ett förslagsanslag av 300 000 kr.,

2. till *Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden* ett förslagsanslag av 1 800 000 kr.,

3. till *Gästföreläsningar* ett reservationsanslag av 369 000 kr.,

4. till *Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar* ett förslagsanslag av 1 600 000 kr.,

5. till *Pedagogiskt utvecklingsarbete m. m. vid universitet och högskolor* ett reservationsanslag av 2 877 000 kr.,

6. till *Universitetens datamaskincentraler* ett förslagsanslag av 500 000 kr.,

7. till *Kostnader för datamaskintid* ett förslagsanslag av 19 300 000 kr.

23. **Extra utgifter vid universitet och högskolor.** Kungl. Maj:t har (punkt E 48, s. 372—373) föreslagit riksdagen att till Extra utgifter vid universitet och högskolor för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 1 035 000 kr.

I de likalydande motionerna I: 483 av fröken Mattson och herr Wirmark och II: 586 av herr Svensson i Kungälv m. fl. har hemställts att riksdagen beslutar att uppräknat anslaget till extra utgifter vid universitet och högskolor med 35 168 kr. till 1 070 168 kr. att användas till freds- och konfliktforskning vid universiteten i Lund och Uppsala.

Utskottet. Forskning rörande freds- och konfliktproblem bedrivs f. n. i tvärvetenskapliga seminarier vid Uppsala och Lunds universitet. I motionerna I: 483 och II: 586 uttalas att de anslag som f. n. tilldelas dessa seminarier är otillräckliga och

bör höjas. Då seminarierna till viss del bekostas med medel ur förevarande anslag yrkar motionärerna på en höjning av detta.

Utskottet som erinrar om att formerna för forskning och utbildning i internationell politik med särskild hänsyn till säkerhetspolitiska studier samt freds- och konfliktforskning f. n. är under utredning anser sig inte böra biträda yrkandet i motionerna. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag och hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 483 och II: 586 till *Extra utgifter vid universitet och högskolor* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 1 035 000 kr.

Vissa forskningsändamål

24. **Medicinsk forskning.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt E 49, s. 376—378) och hemställer

att riksdagen

1. bemyndigar Kungl. Maj:t att vid statens medicinska forskningsråd inrätta en extra ordinarie professur i experimentell psykologi,

2. till *Medicinsk forskning* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 35 300 000 kr.

25. **Humanistisk forskning.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt E 50, s. 378—379) och hemställer

att riksdagen till *Humanistisk forskning* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 6 300 000 kr.

26. **Samhällsforskning.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt E 51, s. 379—380) och hemställer

att riksdagen

1. bemyndigar Kungl. Maj:t att vid statens råd för samhällsforskning inrätta en extra ordinarie professur i demografi och vidta de övergångsanordningar som angivits i statsrådsprotokollet,

2. till *Samhällsforskning* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 6 400 000 kr.

27. **Naturvetenskaplig forskning.** Kungl. Maj:t har (punkt E 52, s. 381—382) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vid statens naturvetenskapliga forskningsråd inrätta en extra ordinarie professur i molekylär cytogenetik, dels till Naturvetenskaplig forskning för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 36 400 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 486 av herrar Nyman och Stefanson och II: 556 av herr Löfgren m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen måtte besluta att 1969/70 års anslag till naturvetenskaplig forskning fördubblas under treårsperioden 1970—1972,

dels motionen I: 513 av herr Wallmark vari hemställts att riksdagen måtte besluta att fr. o. m. den 1 juli 1969 inrätta en professur i etologi vid Stockholms universitet.

Utskottet. I motionerna I: 486 och II: 556 framhålles bl. a. att anslagsutvecklingen för forskningsråden är ojäm. Motionärerna beklagar att statsmakterna inte har någon långtidsplanering på området och yrkar beträffande det naturvetenskapliga forskningsrådet att riksdagen skall besluta att 1969/70 års anslag skall fördubblas under treårsperioden 1970—1972.

Utskottet vill understryka betydelsen av en ökad satsning på forskningen men kan inte tillstyrka ett beslut av den föreslagna innebörden beträffande ett enstaka anslag. Utskottet avstyrker därför motionerna, såvitt de nu är i fråga.

Naturvetenskapliga forskningsrådet har föreslagit inrättande vid rådet den 1 juli 1969 av bl. a. en professur i etologi med placering vid universitetet i Stockholm. Detta förslag, som tillstyrkts av universitetskanslersämbetet, har dock inte av Kungl. Maj:t förts vidare till riksdagen. Däremot har i propositionen — med utgångspunkt i ett av biologisk-geografiska sektionen vid universitetet i Lund framlagt förslag om en professur i molekylär cytogenetik vid detta universitet — föreslagits inrättande den 1 juli 1969 vid naturvetenskapliga forskningsrådet av en extra ordinarie professur i sistnämnda ämne.

Det i motionen I: 513 framställda yrkandet om inrättande av en professur i etologi torde avse förutnämnda, av forskningsrådet föreslagna e. o. professur i ämnet och alltså innebära en hemställan om bifall till rådets förslag i denna del. Motionären har ansett att professuren i etologi bör inrättas i stället för den av Kungl. Maj:t föreslagna professuren i molekylär cytogenetik men har inte uttryckligen hemställt härom.

Den omständigheten att såväl forskningsrådet som universitetskanslersämbetet föreslagit inrättande av en e. o. professur i etologi visar vilken betydelse dessa instanser tillmåter en professur i ämnet. Utskottet anser sig emellertid inte böra föreslå någon höjning av förevarande anslag utöver förslaget i propositionen och vill inte heller förorda att riksdagen beslutar om professurens inrättande utan motsvarande anslagshöjning, eftersom detta skulle innebära en inskränkning av rådets möjligheter till fri disposition av det anslag som anvisas. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag och avstyrker motionen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen
 - a. bemyndigar Kungl. Maj:t att vid statens naturvetenskapliga forskningsråd inrätta en extra ordinarie professur i molekylär cytogenetik,

b. avslår motionen I: 513 i vad den avser inrättande vid statens naturvetenskapliga forskningsråd av en extra ordinarie professur i etologi,

2. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen I: 513 i vad den avser medelsanvisningen till *Naturvetenskaplig forskning* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 36 400 000 kr.,

3. att riksdagen avslår motionerna I: 486 och II: 556 i vad de avser hemställan att 1969/70 års anslag till naturvetenskaplig forskning skall fördubblas under treårsperioden 1970—1972.

28. Atomforskning m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 53—E 67, s. 382—395) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1969/70 anvisar

1. till *Atomforskning* ett reservationsanslag av 14 400 000 kr.,

2. till *Europeiskt samarbete inom kärnforskningen* ett förslagsanslag av 17 315 000 kr.,

3. till *Europeiskt samarbete inom rymdforskningen* ett förslagsanslag av 12 547 000 kr.,

4. till *Särskilda forskartjänster* ett förslagsanslag av 4 616 000 kr.,

5. till *Institutet för arbetsmarknadsfrågor* ett förslagsanslag av 455 000 kr.,

6. till *Forskningsinstitutet för atomfysik: Förvaltningskostnader* ett förslagsanslag av 1 712 000 kr.,

7. till *Forskningsinstitutet för atomfysik: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 184 000 kr.,

8. till *Nordiska institutet för samhällsplanering* ett förslagsanslag av 288 000 kr.,

9. till *Bidrag till centralinstitutet för nordisk asienforskning* ett förslagsanslag av 185 000 kr.,

10. till *Bidrag till nordiska institutet för sjö rätt* ett förslagsanslag av 92 000 kr.,

11. till *Bidrag till nordiska institutet för teoretisk atomfysik* ett förslagsanslag av 885 000 kr.,

12. till *Bidrag till Institutet för internationell ekonomi* ett anslag av 671 000 kr.,

13. till *Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut* ett anslag av 571 000 kr.,

14. till *Bidrag till Internationella meteorologiska institutet i Stockholm* ett anslag av 280 000 kr.,

15. till *Bidrag till Riksföreningen mot cancer* ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

Läroarutbildning

29. **Läroarhööskolorna: Utbildningskostnader.** Kungl. Maj:t har (punkt F 1, s. 397—405) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om antalet intagningsplatser vid läroarhööskolorna, dels till Läroarhööskolorna: Utbildningskostnader för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 175 364 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat motionen II:520 av herr Carlstein och fru Hörnlund vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anholder att vid de fortsatta övervägandena om förläggning av en sjunde läroarhööskola de lokaliseringopolitiska synpunkterna observeras och att möjligheterna att förlägg läroarhööskolan till Borås allvarligt prövas.

Utskottet. Med anledning av vad i motionen II:520 anförts om inrättande av ytterligare en större läroarhööskola får utskottet erinra om att föredragande statsrådet i propositionen förklarar sig inte vara beredd att utan närmare utredning ta ställning till denna fråga, som enligt hans uppfattning bör prövas i samband med det arbete som 1968 års utbildningsutredning bedriver. Utskottet anser sig inte böra föreslå riksdagen att i denna fråga göra ett uttalande av den innebörd som föreslagits i motionen.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag och hemställer

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att besluta om antalet intagningsplatser vid läroarhööskolorna,
2. att riksdagen till *Läroarhööskolorna: Utbildningskostnader* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 175 364 000 kr.,
3. att riksdagen avslår motionen II:520.

30. **Läroarhööskolorna: Materiel m. m.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 2, s. 405—406) och hemställer

att riksdagen till *Läroarhööskolorna: Materiel m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 8 010 000 kr.

31. **Folkskoleseminarierna: Utbildningskostnader.** Kungl. Maj:t har (punkt F 3, s. 407—409) föreslagit riksdagen att dels besluta att folkskoleseminariet i Strängnäs skall avvecklas med början läsåret 1969/70, folkskoleseminarierna i Haparanda och Landskrona med början läsåret 1970/71 och folkskoleseminariet i Skara med början läsåret 1971/72, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om antalet intagningsklasser vid folkskoleseminarierna, dels till *Folkskoleseminarierna: Utbildningskostnader* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 8 408 000 kr.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag beträffande folkskoleseminariet i Haparanda innebär att avvecklingen skall påbörjas ett år senare än skolöverstyrelsen föreslagit. Utskottet är medvetet om den betydelse seminariet haft för orten och om vikten av att man i möjligaste mån söker minska avvecklingens negativa effekter. Utskottet anser det lämpligt att riksdagens beslut i frågan utformas så att Kungl. Maj:t får befogenhet att, i den mån det anses önskvärt och genomförbart utan allvarligare olägenheter, senarelägga avvecklingen. Denna bör därför ske med början läsåret 1970/71 eller den senare tidpunkt Kungl. Maj:t bestämmer.

Utskottet som inte i övrigt funnit anledning till uttalande beträffande Kungl. Maj:ts förslag hemställer

att riksdagen

1. beslutar att folkskoleseminariet i Strängnäs skall avvecklas med början läsåret 1969/70,
2. beslutar att folkskoleseminariet i Landskrona skall avvecklas med början läsåret 1970/71,
3. beslutar att folkskoleseminariet i Haparanda skall avvecklas och som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om tidpunkten för avvecklingen,
4. beslutar att folkskoleseminariet i Skara skall avvecklas med början läsåret 1971/72,
5. bemyndigar Kungl. Maj:t att besluta om antalet intagningsklasser vid folkskoleseminarierna,
6. till *Folkskoleseminarierna: Utbildningskostnader* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 8 408 000 kr.

32. Folkskoleseminarierna: Materiel m. m. med flera anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna F 4—F 6, s. 409—412) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1969/70 anvisar

1. till *Folkskoleseminarierna: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 230 000 kr.,
2. till *Förskoleseminarierna: Utbildningskostnader* ett förslagsanslag av 16 669 000 kr.,
3. till *Förskoleseminarierna: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 945 000 kr.

33. Gymnastik- och idrottshögskolorna: Utbildningskostnader. Kungl. Maj:t har (punkt F 7, s. 412—414) föreslagit riksdagen att till Gymnastik- och idrottshögskolorna: Utbildningskostnader för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 5 938 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat de likalydande motionerna I: 502 av herr Schött och fröken Stenberg samt II:547 av herr Krönmark vari hemställts

att riksdagen måtte besluta att under rubriken Gymnastik- och idrottshögskolorna: Utbildningskostnader anslå 18 450 kr. till anlitande av utländska experter i undervisningen på idrottslärlinjerna.

Utskottet. Bland förslag av styrelsen för gymnastik- och idrottshögskolorna som inte tagits upp i propositionen är ett om anvisande av särskilda medel för utländska experter, som avses undervisa på idrottslärlinje, samt för tillfälliga föreläsare vid högskolan i Stockholm. Kostnaderna härför har av styrelsen beräknats till 18 450 kr.

Med anledning av det i motionerna I:502 och II:547 framställda yrkandet om en höjning av förevarande anslag med i runt tal 18 500 kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag för att bereda möjlighet till anställande av utländska experter på idrottslärlinje får utskottet framhålla att det ej möter hinder att man för detta ändamål använder medel ur anslaget i den mån sådana finns tillgängliga. Utskottet, som inte anser sig böra biträda motionärernas förslag om en ökning av medelsanvisningen, tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag beträffande anslaget och hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 502 och II: 547 till *Gymnastik- och idrottshögskolorna: Utbildningskostnader* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 5 938 000 kr.

34. Gymnastik- och idrottshögskolorna: Materiel m. m. med flera anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna F 8—F 12, s. 414—420) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1969/70 anvisar

1. till *Gymnastik- och idrottshögskolorna: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 225 000 kr.,

2. till *Seminarierna för huslig utbildning: Utbildningskostnader* ett förslagsanslag av 16 500 000 kr.,

3. till *Seminarierna för huslig utbildning: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 360 000 kr.,

4. till *Slöjdlärarseminariet: Utbildningskostnader* ett förslagsanslag av 1 208 000 kr.,

5. till *Slöjdlärarseminariet: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 56 000 kr.

35. Yrkespedagogiska instituten. Kungl. Maj:t har (punkt F 13, s. 420—422) föreslagit riksdagen att till Yrkespedagogiska instituten för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 8 423 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat de likalydande motionerna I:480 av herr Lindblad och fröken Stenberg samt II:515 av herr Ahlmark och fru Jonäng

vari hemställt att riksdagen vid behandlingen av anslaget Yrkespedagogiska instituten under utbildningsdepartementet för budgetåret 1969/70 måtte anvisa 60 000 kr. till kurs för flyginstruktörer.

Utskottet. Med anledning av det i motionerna I:480 och II:515 framställda yrkandet om anvisande under förevarande anslag av 60 000 kr. till utbildning av flyginstruktörer får utskottet först erinra om att riksdagens allmänna beredningsutskott i sitt utlåtande 1966:29 uttalade sig för att man i syfte att höja standarden hos flyglärarna borde göra försök med en flygläroarskola. Detta uttalande gavs av riksdagen till känna för Kungl. Maj:t. I statsverkspropositionen redovisas nu ett av skolöverstyrelsen framlagt förslag om en kurs för flyginstruktörer avsedd att försöksvis anordnas nästa budgetår. Föredragande statsrådet har emellertid förklarat sig inte beredd att beräkna medel till en kurs med den av skolöverstyrelsen föreslagna utformningen och anslag för ändamålet har därför inte begärts i propositionen.

Utskottet delar den i motionerna uttalade uppfattningen att medvetna insatser behövs för att minska haverifrekvensen inom det s. k. allmänflyget och att flygläroarutbildningen är en av de åtgärder som man därvid bör inrikta sig på. Det hade varit värdefullt om förslag om anvisande av medel till en dylik utbildning hade kunnat föreläggas årets riksdag. Då så inte är fallet torde det få förutsättas, att Kungl. Maj:t återkommer till riksdagen i frågan om och på vad sätt man — i syfte att på sikt höja säkerheten inom allmänflyget — bör anordna utbildning av flyginstruktörer. Av detta uttalande, som av riksdagen bör ges till känna för Kungl. Maj:t, framgår också att riksdagen inte anser sig böra biträda yrkandet i motionerna I:480 och II:515 om anvisande av ett i förhållande till skolöverstyrelsens förslag starkt nedskuret belopp till utbildning av flyginstruktörer.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer

1. att riksdagen i anledning av motionerna I:480 och II:515 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om förnyad prövning av frågan om utbildning av flyginstruktörer,
2. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 480 och II: 515 i vad de avser medelsanvisningen till *Yrkespedagogiska instituten* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 8 423 000 kr.

36. Ersättning till deltagare i utbildning av lärare vid yrkesundervisningen m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna F 14—F 16, s. 423—427) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1969/70 anvisar

1. till *Ersättning till deltagare i utbildning av lärare vid yrkesundervisningen* ett förslagsanslag av 11 400 000 kr.,

2. till Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor ett förslagsanslag av 10 967 000 kr.,

3. till Särskilda lärarutbildningsåtgärder ett reservationsanslag av 2 530 000 kr.

37. Lärares fortbildning m. m. Kungl. Maj:t har (punkt F 17, s. 427—433) föreslagit riksdagen att till Lärares fortbildning m. m. för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 31 621 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat de likalydande motionerna I:478 av herr Lidgard och fröken Stenberg samt II:591 av herr Wennerfors och fru Mogård vari hemställt att riksdagen måtte besluta att ytterligare 300 000 kr. skall under anslaget Lärares fortbildning ställas till förfogande för skolledarutbildning.

Utskottet. I motionerna I:478 och II:591 understrykes att skolledarna har en nyckelroll i skolan och att man numera har ännu starkare skäl än tidigare att ägna ledarfunktionen i skolan och utbildningen av skolledare uppmärksamhet. Motionärerna uttalar att av skolöverstyrelsen försöksvis anordnad grundläggande utbildning för skolledare gett goda erfarenheter men att det finns ett mycket stort upp-
dämt behov av dylik utbildning. Då det inte av statsverkspropositionen framgår vare sig planerad omfattning eller beräknad kostnad för skolledarutbildningen föreslår motionärerna att för ändamålet under förevarande anslag skall anvisas 300 000 kr. utöver det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet av 31 621 000 kr.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om betydelsen av fortsatt utbildningsverksamhet beträffande skolledarna och förutsätter att skolöverstyrelsen har sin uppmärksamhet riktad på detta behov. Med hänsyn till storleken av förevarande anslag och det förhållandet att förslaget i propositionen innebär en ganska väsentlig reell anslagshöjning räknar utskottet med att nämnda behov skall kunna tillgodoses inom anslagets ram. Utskottet avstyrker därför motionerna. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I:478 och II:591 till *Lärares fortbildning m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 31 621 000 kr.

38. Bidrag till Ericastiftelsen. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 18, s. 433) och hemställer

att riksdagen, under förutsättning att Stockholms stad bidrar till verksamheten i den omfattning som angivits i statsrådsprotokollet, till *Bidrag till Ericastiftelsen* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 469 000 kr.

Vuxenutbildning

39. Motioner om översyn av vuxenutbildningsområdet samt om kostnadsfri undervisning för vissa korrespondensstuderande m. m. I anslutning till de förslag som i propositionen framläggs beträffande vuxenutbildning har väckts bl. a. följande motioner, vilka utskottet här behandlar i ett sammanhang, nämligen

dels de likalydande motionerna I:33 av herr Svenungsson m. fl. och II:42 av herr Nordstrandh m. fl. vari hemställts att riksdagen måtte besluta att de korrespondensstuderande vid Hermods-NKI fr. o. m. den 1 juli 1969 måtte medges rätten att insända sina elevlösningar i portofria kuvert samt att samma rätt medges för befordran av studiemateriel från Hermods-NKI till dess elever,

dels de likalydande motionerna I:101 av herr Thorsten Larsson m. fl. och II:120 av herr Elmstedt m. fl. vari hemställts att riksdagen måtte

I. för sin del besluta om ett förslagsanslag om 875 000 kronor för budgetåret 1969/70 för bestridande av korrespondensstuderandes kostnader för brevkurser, preparandkurser och tentamina på i motionerna anförda grunder, samt

II. besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag beträffande frågan om stödet till korrespondensstuderande som inte avses under I,

dels de likalydande motionerna I: 187 av herr Wirtén m. fl. och II: 194 av herr Källstad m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om

I. i första hand att den i andra motioner föreslagna parlamentariskt sammansatta kommittén angående vuxenutbildningen även får i uppdrag att utreda frågan om inrättande av Sveriges Utbildningsradio-TV och ett Radio-TV-korrespondensuniversitet;

II. i andra hand utredning och förslag beträffande inrättande av Sveriges Utbildningsradio-TV och ett Radio-TV-korrespondensuniversitet,

dels de likalydande motionerna I:450 av herrar Bengtson och Dahlén samt II:590 av herrar Wedén och Hedlund vari hemställts att riksdagen måtte besluta

I. att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en samlad översyn av hela vuxenutbildningsområdet genom en parlamentariskt sammansatt kommitté, vari även skall ingå representanter för näringsliv och organisationer, varvid särskild uppmärksamhet bör ägnas

a) av företag, organisationer och myndigheter m. fl. bedriven vuxenutbildning,
b) det fria folkbildningsarbetet och dess relation till den målinriktade vuxenutbildningen,

c) vuxenutbildningens lokala och regionala organisation,

d) radio-TV:s verksamhet för vuxenutbildningen,

e) korrespondensundervisningens möjligheter att komplettera annan vuxenundervisning och samordnas med denna samt

f) lokaliseringsort och verksamhet för ett riksrekryterande vuxenutbildningscentrum;

II. att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag

a) att undervisningen vid ifrågavarande preparandkurser motsvarande grundskolans högstadium eller gymnasieutbildning i princip skall vara kostnadsfri,

b) att privatisters examination skall vara kostnadsfri samt att Kungl. Maj:t utfärdar föreskrifter härom,

c) att vid förgymnasial och gymnasial utbildning de korrespondensstuderande — i den mån de ej antas vid de statliga vuxenskolorna — bör beredas kostnadsfri undervisning enligt i motionerna angivna riktlinjer,

dels de likalydande motionerna I:464 av herrar Gösta Jacobsson och Strandberg samt II:574 av herr Nordstrandh m. fl. vari hemställts att riksdagen å riksdagen för budgetåret 1969/70 under utbildningsdepartementets huvudtitel beviljar dels ett anslag å 400 000 kronor för enskilda brevkolestuderandes kostnader för pregymnasiala och gymnasiala studier, dels ock ett anslag å 100 000 kronor för täckande av postverkets kostnader för nedsättning av de brevkolestuderandes portoavgifter,

dels de likalydande motionerna I:466 av herr Tage Johansson m. fl. och II:531 av herr Hammarberg m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att den statliga bidragsgivningen till studiecirkelverksamhet, till studieförbund och till föreläsningverksamhet görs till föremål för en genomgripande revidering med sikte på att åstadkomma likställighet mellan folkbildningsverksamheten och andra former av vuxenutbildning i huvudsaklig överensstämmelse med vad som anförts i motionerna och att förslag härom framläggas i 1970 års statsverksproposition,

dels de likalydande motionerna I:490 av fru Elvy Olsson och herr Wirtén samt II:564 av herr Mundebo och fru Jonäng vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar dels att en översyn bör göras av grunderna för statsbidragen till studieförbund, dels att en successiv höjning bör ske av statsbidragen till studieförbund.

Utskottet. De förslag på vuxenutbildningens område som år 1967 framlades för riksdagen i propositionen nr 85 byggde på överväganden inom flera olika utredningar, främst gymnasieutredningen och yrkesutbildningsberedningen. Propositionens förslag, som innebar att viktiga förutsättningar för vuxenutbildning skapades såväl på produktions- och distributionssidan som på mottagarsidan, karaktäriserades av statsutskottet i dess utlåtande nr 117 som en viktig etapp på vägen mot en alltmer omfattande vuxenutbildning. En verkställighetsperiod som också i väsentlig mån måste vara en försöksperiod hade inletts, framhöll utskottet.

Förra årets riksdagsbehandling av vuxenutbildningsfrågorna medförde väsentliga anslagsförbättringar och utskottet konstaterar nu med tillfredsställelse att årets statsverksproposition innehåller förslag om anslagsförstärkningar med ytterligare sammanlagt ca 45 milj. kr. Vid bifall härtill kommer möjligheterna att erbjuda utbildning för vuxna att väsentligt förbättras.

Genom 1967 års beslut och de konsekvenser därav i fråga om medelsanvisningen, som dragits vid riksdagsbehandlingen förra året och nu i statsverkspropositionen, är utvecklingens riktning angiven: vuxenutbildningen är en av utbildningsväsendets stora och viktiga frågor, kanske det närmaste decenniets viktigaste. Utskottet räknar med att man i den mån det blir möjligt kommer att ställa allt större resurser till förfogande för den mångskiftande verksamhet som i vidaste mening kan betecknas som vuxenutbildning. Utskottet tänker härvidlag inte bara på dylik utbildning i mera traditionell mening utan även på den akademiska utbildning, som man har anledning att hoppas och vänta att man i framtiden skall kunna erbjuda många vuxna som enligt dagens regler är utestängda från studier vid universiteten.

Nya led i utvecklingsarbetet förebådas i statsverkspropositionen i form av propositioner om en speciell form av lärarutbildning anpassad för de mångskiftande uppgifterna i vuxenutbildningen och om vissa förändringar i studiestödet för vuxna. Det förutsättes vidare att skolöverstyrelsen i sina anslagsframställningar för budgetåret 1970/71 skall redovisa de erfarenheter som då vunnits av vuxenutbildning enligt 1967 års beslut. Allt detta pekar framåt mot fortsatt utvecklingsarbete inom detta viktiga område.

Samma inriktning har ett flertal motioner. Av dessa vill utskottet först nämna I:450 och II:590 i vilka önskas en samlad översyn av hela vuxenutbildningsområdet genom en parlamentariskt sammansatt kommitté och därjämte förslag om närmare angivna åtgärder för att befria korrespondensstuderande, som inte är elever vid statens skolor för vuxna, från avgifter för studierna, dels motionerna I:187 och II:194 i vilka önskas utredning om inrättande av Sveriges Utbildningsradio-TV och ett Radio-TV-korrespondensuniversitet.

Önskemål om förbättringar för nyssnämnda kategori av korrespondensstuderande framförs även i motionerna I: 101 och II: 120 i form av yrkanden dels om ett anslag av 875 000 kr. till bestridande av dessa studerandes kostnader för brevkurser, preparandkurser och tentamina, dels om utredning av frågan om stödet till vissa korrespondensstuderande med begränsat studiemål.

I motionerna I: 464 och II: 574 föreslås anvisande av dels 400 000 kr. till enskilda brevkolestuderandes preparandkurser, dels 100 000 kr. för täckande av postverkets kostnader för viss i motionerna föreslagen nedsättning av de brevkolestuderandes portoavgifter. Portofrihet för brev med elevlösningar och brev med studiemateriel föreslås i motionerna I:33 och II:42 beträffande Hermods-NKI.

En genomgripande reformering av bidragsgivningen till studiecirkelverksamhet, till studieförbund och till föreläsningsverksamhet önskas i motionerna I:466 och II:531. Motionärerna anser att riksdagen hos Kungl. Maj:t bör hemställa om en dylik revidering med sikte på likställighet mellan folkbildningsverksamheten och andra former av vuxenutbildning. I motionerna I:490 och II:564 slutligen önskas, att riksdagen uttalar dels att en översyn bör göras av grunderna för statsbidragen till studieförbunden, dels att en successiv höjning bör ske av dessa bidrag.

Utskottet får i anslutning till dessa motionsyrkanden ännu en gång understryka vuxenutbildningens stora och växande betydelse i dagens och morgondagens svenska samhälle. En glädjande utveckling är i gång, men uppenbart är också att det inte saknas problem. Vad särskilt beträffar den statliga bidragsgivningen till studiecirkelverksamhet, till studieförbund och till föreläsningsverksamhet delar utskottet den i motionerna I: 466 och II: 531 uttalade uppfattningen att det finns skäl att se över bidragsreglerna. Det är över huvud taget enligt utskottets mening angeläget för det fortsatta arbetet inom hela vuxenutbildningsområdet att man på grundval av en samlad översyn bildar sig en uppfattning om föreliggande problem och om hur de lämpligen bör lösas. Vad utskottet nu uttalat med anledning av de olika yrkandena om översyn och utredningar av olika slag bör av riksdagen ges till känna för Kungl. Maj:t. Någon åtgärd därutöver anser sig utskottet inte böra föreslå med anledning av motionerna I:101 och II:120 (punkt II), I:450 och II:590 (punkt I), I:187 och II:194, I:466 och II:531 samt I:490 och II:564.

Vad så gäller de olika yrkanden som framställts angående åtgärder för att ekonomiskt underlätta för vissa korrespondensstuderande att bedriva sina studier anser sig utskottet mot bakgrund av vad som nyss anförts inte böra tillstyrka att medel anvisas enligt förslagen i motionerna I:101 och II:120 samt I:464 och II:574. Utskottet avstyrker därför dessa motioner, de båda förstnämnda såvitt nu är i fråga. Av samma skäl anser sig utskottet inte heller böra föreslå riksdagen att hos Kungl. Maj:t göra de i motionerna I:450 och II:590 påyrkade hänvändelserna till Kungl. Maj:t om förslag i olika hithörande frågor. Utskottet avstyrker också de i motionerna I:33 och II:42 framförda förslagen med syfte att minska portokostnaderna för vissa studerande och för Hermods-NKI.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen i anledning av motionerna I:101 och II:120, I:450 och II:590, I:187 och II:194, I:466 och II:531 samt I:490 och II:564, förstnämnda fyra motioner såvitt nu är i fråga, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anför om det fortsatta arbetet inom vuxenutbildningsområdet,

2. att riksdagen avslår motionerna I:33 och II:42,

3. att riksdagen avslår motionerna I:101 och II:120 i vad de avser anslag till bestridande av vissa korrespondensstuderandes kostnader för brevundervisning m. m.,

4. att riksdagen avslår motionerna I:450 och II:590 i vad de avser framställning till Kungl. Maj:t om förslag angående kostnadsfri undervisning m. m. för vissa korrespondensstuderande,

5. att riksdagen avslår motionerna I:464 och II:574 i vad de avser anslag till enskilda brevskolestuderandes kostnader för vissa studier,

6. att riksdagen avslår motionerna I: 464 och II: 574 i vad de avser anslag till täckande av postverkets kostnader för viss portonedsättning.

40. **Viss utbildning via radio och television m. m. med flera anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna G 1—G 3, s. 435—441) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1969/70 anvisar

1. till *Viss utbildning via radio och television m. m.* ett reservationsanslag av 14 477 000 kr.,
2. till *Statliga skolor för vuxna: Utbildningskostnader* ett förslagsanslag av 5 101 000 kr.,
3. till *Statliga skolor för vuxna: Material för självstudier* ett förslagsanslag av 2 800 000 kr.

41. **Statliga skolor för vuxna: Undervisningsmateriel m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt G 4, s. 441) föreslagit riksdagen att till Statliga skolor för vuxna: Undervisningsmateriel m. m. för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 278 000 kr.

I de likalydande motionerna I: 506 av fröken Stenberg och II: 575 av herr Nordstrandh m. fl. har hemställts att riksdagen måtte besluta att till Statliga skolor för vuxna: Undervisningsmateriel m. m. för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 338 000 kr.

Förslaget i motionerna överensstämmer med vad skolöverstyrelsen föreslagit i sin anslagsframställning.

Utskottet, som inte anser sig böra föreslå riksdagen att gå utöver Kungl. Maj:ts förslag, avstyrker motionerna I:506 och II:575 och hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I:506 och II:575 till *Statliga skolor för vuxna: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 278 000 kronor.

42. **Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna.** Kungl. Maj:t har (punkt G 5, s. 442—443) föreslagit riksdagen att till Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 83 300 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat motionen II: 557 av herr Magnusson i Nennesholm m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar dels att ungdomar under 18 år får deltaga i yrkesskolans deltidskurser för vuxna, dels att i kurs inom lokalt rekryterad vuxenutbildning i de mindre orterna minimitalet aktiva studerande skall vara åtta och att kurs får igångsättas då tio anmälda elever finns.

Utskottet får med anledning av det i motionen II:557 framställda yrkandet om en sänkning av den åldersgräns, som gäller för deltagande i den kommunala gymnasiala vuxenutbildningen, först erinra om att denna har sin grund i en önskan att inte vid sidan av de för ungdomen avsedda ordinära utbildningsvägarna på det gymnasiala stadiet skapa en möjlighet för detta klientel att utnyttja vuxenutbildningen som en parallell utbildningsgång. Erinras må vidare om att det för intagning uppställda kravet att sökande skall fylla 18 år senast det kalenderår studierna påbörjas gäller om särskilda skäl inte föranleder annat. Avsteg från ålderskravet kan alltså få förekomma, vilket för övrigt särskilt påpekats i förra årets statsverksproposition (s. 384) där departementschefen beträffande deltidskurser vid yrkesskolan framhöll att elever under 18 år i vissa fall borde kunna tas in. Med hänsyn till vad som nu anförts finner utskottet inte skäl föreslå riksdagen att göra det i motionen II:557 föreslagna uttalandet om ifrågavarande åldersgräns.

Det i samma motion framförda önskemålet om en sänkning av gällande krav på deltagarantal för anordnande av kurs inom lokalt rekryterad vuxenutbildning föranleder utskottet att framhålla dels att detta är en resursfråga och att ett bifall kan få stora ekonomiska konsekvenser, dels att man vid avvägningen av vilka förutsättningar som skall krävas för anordnande av vuxenutbildning av detta slag alltid måste ta hänsyn även till den riksrekryterande vuxenutbildningen. Det är vidare även beträffande den nu behandlade regeln, vars innebörd är att undervisning i kurs får påbörjas endast om antalet elever i kursen beräknas varaktigt uppgå till lägst 12, så att undantag kan medges av Kungl. Maj:t. Enligt vad utskottet inhämtat har dispens medgivits exempelvis i fråga om anordnande av kurs i glesbygd. Utskottet avstyrker även nu ifrågavarande yrkande i motionen II:557.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag och hemställer

1. att riksdagen till *Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 83 300 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionen II:557 i vad den avser åldersgränsen för deltagande i yrkesskolans deltidskurser för vuxna,
3. att riksdagen avslår motionen II:557 i vad den avser krav på deltagarantal i lokalt rekryterad vuxenutbildning.

43. **Bidrag till studiecirkelverksamhet.** Kungl. Maj:t har (punkt G 6, s. 444—446) föreslagit riksdagen att till *Bidrag till studiecirkelverksamhet* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I:449 av herr Andreasson m. fl. och II:540 av herr Johansson i Skärstad m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag till riksdagen om en sänkning av den undre åldersgränsen för deltagare i statsbidragsberättigad studiecirkelverksamhet till 13 år,

dels de likalydande motionerna I:457 av fru Hamrin-Thorell m. fl. och II:569 av fru Nilsson och herr Mundebo vari hemstälts att riksdagen måtte besluta att de hushållslärare som genom den nya läroplanens genomförande inte kan erhålla full tjänstgöring må fullgöra viss del av sin tjänstgöring som ledare i statsbidragsberättigade studiecirklar samt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära att förslag snarast framläggas om ett med erforderligt belopp höjt anslag så att statsbidrag kan utgå för studiemateriel för dessa cirklar, dock ej till högre belopp än fem kronor per cirkel.

Utskottet. I statsbidragsberättigad studiecirkel må endast den ingå som fyllt eller under kalenderåret fyller 14 år, dock med undantag beträffande musikcirklar. I dessa får nämligen även den som är yngre ingå. Nämda 14-årsgräns önskas i motionerna I: 449 och II: 540 sänkt till 13 år. Utskottet som vill erinra om att studiecirkelverksamheten i princip förutsättes utformad på ett sätt som kräver viss mognad av deltagarna anser sig med hänsyn till detta förhållande och till det undantag som gäller beträffande musikcirklar, där det torde vara mest aktuellt med yngre deltagare, inte böra föreslå riksdagen att anhålla hos Kungl. Maj:t om utredning och förslag enligt motionärernas önskemål.

Vad så angår motionerna I:457 och II:569 i vad de avser hushållslärarna är utskottet medvetet om att det kan uppstå vissa problem vid övergången till den nya läroplan för grundskolan varom riksdagen beslutade förra hösten. Det förutsattes emellertid i den proposition, vari läroplansrevisionen föreslogs (1968:129), att uppkommande övergångsproblem, bland vilka just nämndes det som motionärerna har i tankarna, skulle noggrant kartläggas av skolmyndigheterna i samverkan med personalorganisationerna. Med hänsyn härtill anser utskottet att riksdagen inte nu bör fatta något beslut i denna fråga av den innebörd motionärerna föreslagit.

I motionerna I:457 och II:569 har även föreslagits att riksdagen hos Kungl. Maj:t skall begära förslag snarast om en höjning av studiecirkelarnas statsbidrag till studiemateriel. Med anledning av detta yrkande får utskottet erinra om att det i årets statsverksproposition, som omnämns under punkten 29 i det föregående, förutsatts att skolöverstyrelsen skall få i uppdrag att i sina anslagsframställningar för budgetåret 1970/71 redovisa de då vunna erfarenheterna av vuxenutbildningen enligt 1967 års reformbeslut. I avvaktan härpå har departementschefen ansett sig inte böra föreslå några ändringar i gällande bidragsgrunder för studiecirkelarna. Med hänvisning till vad utskottet i det föregående anfört om en samlad översyn över hela vuxenutbildningsområdet avstyrker utskottet nu ifrågavarande motionsyrkande.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag och hemställer

1. att riksdagen till *Bidrag till studiecirkelverksamhet* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 60 000 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionerna I:449 och II:540 om sänk-

ning av åldersgränsen för deltagande i statsbidragsberättigad studiecirkelverksamhet,

3. att riksdagen avslår motionerna I:457 och II:569 i vad de avser hushållslärares tjänstgöring i studiecirklar,

4. att riksdagen avslår motionerna I: 457 och II: 569 i vad de avser statsbidrag till studiecirkelnas studiemateriel.

44. **Bidrag till studieförbund.** Kungl. Maj:t har (punkt G 7, s. 446—447) föreslagit riksdagen att till Bidrag till studieförbund för budgetåret 1969/70 anvisa ett anslag av 6 900 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat de likalydande motionerna I:454 av fru Diesen och II:571 av herrar Nordstrandh och Thylén vari hemställda till riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala att statsbidrag skall utgå till allmän arbetsgivaravgift för instruktörer och centralt anställd personal inom studieförbunden.

Till stöd för yrkandet i motionerna påpekas att det i propositionen föreslagits att statsbidrag skall utgå till allmän arbetsgivaravgift för ledararvoden i den statsunderstödda studiecirkelverksamheten men att något motsvarande inte ifrågasatts under nu förevarande anslag.

Utskottet får med anledning av motionsyrkandet erinra om att det i den av riksdagen godkända propositionen 1968:77 beträffande kostnadsansvaret för den allmänna arbetsgivaravgiften vid statsunderstödd verksamhet uttalats att staten bör bestrida denna kostnad i de fall då statsbidraget avser verksamhet för vilken statlig löne reglering gäller och där staten svarar för huvudparten av avlönings- och pensionskostnaderna. När det nu i statsverkspropositionen föreslås att statsbidrag skall utgå till allmän arbetsgivaravgift för ledararvoden i studiecirkelverksamheten, anges det uttryckligen att detta sker trots att dessa arvoden ej är statligt löne-reglerade. Det är alltså i denna del fråga om ett avsteg från vad som normalt ansetts böra gälla. Statsbidragen till studieförbunden är av en helt annan och mer schablon-artad karaktär än bidragen till studiecirkelverksamheten och utskottet anser sig inte böra föreslå riksdagen att besluta i enlighet med yrkandet i motionerna. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer

1. att riksdagen till *Bidrag till studieförbund* för budgetåret 1969/70 anvisar ett anslag av 6 900 000 kr.,

2. att riksdagen avslår motionerna I:454 och II:571.

Studiesociala ändamål

45. **Centrala studiehjälpnämnden m. m. med flera anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna H 1 och H 3—H 5, s. 451—454) och hemställer att riksdagen för budgetåret 1969/70 anvisar

1. till *Centrala studiehjälpnämnden m. m.* ett förslagsanslag av 5 178 000 kr.,

2. till *Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti* ett förslagsanslag av 5 000 000 kr.,

3. till *Ersättning till postverket och riksbanken för deras bestyr med studiesocialt stöd* ett förslagsanslag av 1 050 000 kr.,

4. till *Bidrag till avlönande av föreståndare vid elevhem vid gymnasier m. m.* ett förslagsanslag av 250 000 kr.

46. **Bidrag till hälso- och sjukvård samt motionsverksamhet för studerande.** Kungl. Maj:t har (punkt H 6, s. 454—455) föreslagit riksdagen att till Bidrag till hälso- och sjukvård samt motionsverksamhet för studerande för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 1 595 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I:186 av herr Schött m. fl. och II:199 av herr Tobé m. fl. vari hemställts

att riksdagen måtte vid behandlingen av statsverkspropositionens åttonde huvudtitel till Bidrag till hälso- och sjukvård samt motionsverksamhet för studerande för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 1 686 000 kr., samt

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att Kungl. Maj:t snarast måtte utreda möjligheterna att vid utgivande av bidrag till de studerandes hälso- och sjukvård samt deras motionsverksamhet beräkna dessa bidrag på det aktuella studerandeantalet,

dels de likalydande motionerna I:364 av fru Diesen och fröken Stenberg och II:584 av fru Sundberg m. fl. vari hemställts

att riksdagen måtte besluta att vid behandlingen av statsverkspropositionens åttonde huvudtitel för budgetåret 1969/70 till Bidrag till hälso- och sjukvård samt motionsverksamhet för studerande anvisa ett förslagsanslag om 1 880 000 kr. och att vad avser anslaget för hälso- och sjukvård detta fördelas proportionellt efter de faktiska kostnaderna på sätt som i motionerna anförts, samt

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att Kungl. Maj:t snarast utreder möjligheterna att vid utgivande av bidrag till de studerandes hälso- och sjukvård samt deras motionsverksamhet beräkna dessa bidrag på det aktuella studerandeantalet,

dels de likalydande motionerna I: 470 av herrar Thorsten Larsson och Blomquist och II:566 av herr Nelander m. fl. vari hemställts

att riksdagen måtte vid behandlingen av statsverkspropositionens åttonde huvudtitel till Bidrag till hälso- och sjukvård samt motionsverksamhet för studerande för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 1 880 000 kr., samt

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att Kungl. Maj:t snarast måtte utreda möjligheterna att vid utgivande av bidrag till de studerandes hälso- och sjukvård samt deras motionsverksamhet beräkna dessa bidrag på det aktuella studerandeantalet,

dels de likalydande motionerna I:489 av fru Elvy Olsson och herr Stefanson och II:524 av fru Fränkel och herr Larsson i Borrby vari hemställts

att riksdagen måtte vid behandlingen av statsverkspropositionens åttonde huvudtitel till Bidrag till hälso- och sjukvård samt motionsverksamhet för studerande för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 1 880 000 kr., samt

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att Kungl. Maj:t snarast måtte utreda möjligheterna att vid utgivande av bidrag till de studerandes hälso- och sjukvård samt deras motionsverksamhet beräkna dessa bidrag på det aktuella studerandeantalet,

dels motionen II: 424 av fru Kristensson vari hemställts att riksdagen måtte besluta att vid behandlingen av statsverkspropositionens åttonde huvudtitel för budgetåret 1969/70 till Bidrag till hälso- och sjukvård samt motionsverksamhet för studerande anvisa ett förslagsanslag av 1 686 000 kr.

Utskottet. Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 48 beslöt 1967 års riksdag att statsbidrag skulle utgå till en särskild hälso- och sjukvårdsorganisation för studerande. Med utgångspunkt i kostnaderna för en viss basorganisation — som dock ej skulle vara obligatorisk, eftersom studerandeorganisationerna ansågs själva böra få avgöra dimensioneringen av de i denna ingående komponenterna — beslöts att statsbidrag skulle per år och kårort utgå med 10 kr. per studerande intill ett antal av 10 000 och med 5 kr. per studerande därutöver. I årets statsverksproposition har föreslagits en höjning till 6 kr. av bidragsbeloppet per studerande över 10 000.

En höjning av bidragsbeloppen 10 respektive 6 kr. till 14 respektive 7 kr. önskas i motionerna I:364 och II:584, I:470 och II:566 samt I:489 och II:524 i vilka samtliga yrkas att förevarande anslag därför skall höjas till 1 880 000 kr. Höjningen motiveras med att verksamheten expanderat kraftigt och att kostnaderna stigit i motsvarande mån. Därjämte påpekas att utvecklingen medfört att en större andel av kostnaderna än tidigare vilar på de studerande.

Utskottet får med anledning av dessa motionsyrkanden först erinra om att ifrågavarande statsbidrag är ett schablonbidrag, som inte avser att täcka hela eller viss del av kostnaderna för en basorganisation av en viss storlek. Då bidragssystemet fastställdes år 1967 tog varken Kungl. Maj:t eller riksdagen ställning till detaljerna i organisationen utan det framhölls, som nyss sagts, att det borde vara de studerandes sak att ta ställning till dimensioneringen av de i hälso- och sjukvårds-

organisationen ingående komponenterna. Utskottet har velat framhålla detta, eftersom missuppfattningar härvidlag kommit till uttryck i motionerna. Tilläggas bör att vid bestämmandet av schablonbidragets storlek hänsyn, enligt vad utskottet inhämtat, även togs till kommande kostnadsökningar som sammanhängde med ett då nyligen träffat löneavtal.

Vad utskottet nu påpekat innebär givetvis inte att schablonbidraget skall anses vara låst vid en viss nivå, vilket för övrigt framgår även av att Kungl. Maj:t föreslagit en viss höjning, men utskottet, som beaktat bl. a. det klart avgränsade syftet med en särskild hälso- och sjukvårdsorganisation för studerande, anser sig inte böra föreslå riksdagen att beträffande bidragsbeloppen per student gå längre än Kungl. Maj:t föreslagit. Utskottet avstyrker därför nu ifrågavarande motionsyrkanden.

I motionerna I:186 och II:199, I:364 och II:584, I:470 och II:566 samt I:489 och II:524 yrkas att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om utredning snarast av möjligheterna att vid utgivande av bidrag till de studerandes hälso- och sjukvård beräkna bidragen på grundval av det aktuella studerandeantalet. Utskottet konstaterar att gällande bestämmelser innebär, att bidragen beräknas efter antalet studerande som föregående budgetår aktivt bedrivit studier. Utskottet är medvetet om att det kan finnas tekniska omständigheter, som gör det svårt att utgå från aktuellare uppgifter om studerandeantal, men finner å andra sidan att det särskilt vid ett snabbt växande antal studerande är önskvärt att bidragen grundas på så aktuella siffror som möjligt. Utskottet tillstyrker därför nu ifrågavarande yrkanden.

I samma motioner yrkas utredning av möjligheterna att beräkna bidragen även till de studerandes motionsverksamhet på det aktuella studerandeantalet. Detta yrkande synes bygga på antagandet att samma beräkningsgrund tillämpas för detta bidrag som för bidraget till de studerandes hälso- och sjukvård. Som framgår av propositionen 1967:48, vilken godkändes av riksdagen, är så inte fallet. Sätillvida föreligger dock ett samband mellan bidraget till motionsverksamhet och studerandeantal, som det förra grundar sig på en viss förutsatt s. k. aktivitetsnivå hos studenterna, f. n. 25 %, vilket innebär att medel ansetts böra ställas till förfogande så att nämnda procentuella andel av de studerande kan beredas ett tillfälle till motion i veckan. Med hänsyn härtill finner utskottet det lämpligt att även frågan om möjligheten att basera statsbidraget till motionsverksamheten på aktuella siffror överväges.

Det i motionerna I:364 och II:584 framställda yrkandet om att statsbidraget till hälso- och sjukvård skall fördelas proportionellt efter de faktiska kostnaderna motiveras med att de kårer, som gör större satsningar, eljest blir missgynnade relativt sett. Utskottet som ännu en gång vill erinra om att ifrågavarande bidrag är schablonbidrag som inte är avsedda att utgå i relation till de olika kårernas faktiska kostnader, anser sig inte böra föreslå riksdagen att bifalla ifrågavarande yrkande. Utskottet vill dock föreslå att man i samband med de överväganden, som nyss förutsatts komma till stånd beträffande möjligheten att grunda bidragsgivningen på aktuellare uppgifter än för närvarande om studerandeantal, också överväger om

man utan att rubba principen om att bidragen är schablonbidrag kan i någon mån tillgodose motionärernas önskemål.

Som skäl för den höjning av förevarande anslag till 1 686 000 kr., som påyrkas i motionerna I:186 och II:199 samt II:424, åberopas att den faktiska höjningen av aktivitetsnivån i fråga om motionsverksamheten motiverar att nästa budgetårs anslag grundar sig på en till 30 % beräknad aktivitetsnivå.

Utskottet, som vill påpeka att man ännu inte under två hela år hunnit pröva det nya systemet för statsbidrag till de studerandes motionsverksamhet, anser sig inte böra föreslå riksdagen att i fråga om medelsanvisningen till detta ändamål gå utöver Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet avstyrker därför nu ifrågavarande motionsyrkanden.

Utskottet som inte funnit anledning till andra uttalanden beträffande förevarande anslag än som framgått av det föregående hemställer

1. att riksdagen avslår motionerna I:364 och II:584, I:470 och II:566 samt I:489 och II:524 i vad de avser höjning till 14 respektive 7 kr. per studerande och år av de belopp som utgår i statsbidrag till de studerandes hälso- och sjukvård,

2. att riksdagen avslår motionerna I:186 och II:199 samt II:424 i vad de avser den aktivitetsnivå som bör utgöra underlag för beräkningen av nästa budgetårs statsbidrag till de studerandes motionsverksamhet,

3. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I:186 och II:199, I:364 och II:584, I:470 och II:566, I:489 och II:524 samt II:424, samtliga motioner i vad de avser medelsanvisningen, till *Bidrag till hälso- och sjukvård samt motionsverksamhet för studerande* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 1 595 000 kr.,

4. att riksdagen med bifall till motionerna I:186 och II:199, I:364 och II:584, I:470 och II:566 samt I:489 och II:524, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, hemställer att Kungl. Maj:t snarast måtte utreda möjligheterna att grunda bidragsgivningen till de studerandes hälso- och sjukvård på ett aktuellare studerandeantal än det som för närvarande utgör underlag och att därvid även överväges möjligheten att basera statsbidraget till de studerandes motionsverksamhet på aktuella siffror ävensom, i anslutning till vad utskottet anfört härom, frågan om proportionell fördelning efter de faktiska kostnaderna av de medel som anvisas till de studerandes hälso- och sjukvård.

KAPITALBUDGETEN

Statens allmänna fastighetsfond

47. **Byggnadsarbeten vid specialskolan m. m.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt II:3, s. 487—489) och hemställer

att riksdagen till *Byggnadsarbeten vid specialskolan m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisar ett investeringsanslag av 500 000 kr.

Statens utlåningsfonder

48. **Studiemedelsfonden.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt IV: 2, s. 490—491) och hemställer

att riksdagen till *Studiemedelsfonden* för budgetåret 1969/70 anvisar ett investeringsanslag av 660 000 000 kr.

49. **Lånefonden för inventarier i studentbostäder.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt IV:3, s. 491—492) och hemställer

att riksdagen till *Lånefonden för inventarier i studentbostäder* för budgetåret 1969/70 anvisar ett investeringsanslag av 5 000 000 kr.

BEHANDLADE OCH UPPSKJUTNA FRÅGOR

50. **Behandlad fråga.** Beträffande punkten E 29 Vissa kostnader för utbildningen vid filosofisk fakultet, m. m. har utskottet yttrat sig i utlåtandet nr 34, varom utskottet här

erinnrar.

51. **Uppskjutna frågor.** Utskottet kommer senare under sessionen att yttra sig beträffande Kungl. Maj:ts under följande punkter framlagda förslag, nämligen

- E 30 Vissa kostnader för reformerad forskarutbildning m. m.,
- E 37 Ibero-amerikanska institutet i Stockholm,
- E 42 Provisoriska åtgärder för forskarutbildning, forskarhandledning m. m.,
- E 43 Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier,
- E 68 Inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m.,
- G 8 Bidrag till driften av folkhögskolor,
- G 9 Bidrag till engångsanskaffning av utrustning m. m. till folkhögskolor,

H 2 Studiebidrag m. m.,
II: 4 Byggnadsarbeten vid universiteten och vissa högskolor,
IV: 1 Allmänna studielånefonden,
IV: 4 Lånefonden för studentkårlokaler,
vilket utskottet här

anmäler.

Stockholm den 15 april 1969

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Birger Andersson (s), Axel Andersson (fp), Ivar Johansson (cp), fru Wallentheim (s), herrar Mårtensson (s), Bertil Petersson (s), Per Jacobsson (fp), Bengt Gustavsson (s), Nyman (fp), Kaijser (m), Högström (s), Wallmark (m), fru Lilly Ohlsson (s), herrar Thorsten Larsson (cp) och Thorle Nilsson (s) samt

från a n d r a kammaren: herrar Bohman (m), Karlsson i Olofström (s), Eliasson i Sundborn (cp), Bergman (s), Mattsson (cp), Nordstrandh (m), Alemyr (s), Källstad (fp), Blomkvist (s), Jönsson i Arlov (s), Nilsson i Kristianstad (s), fru Ludvigsson (s), fru Gradin (s), herrar Elmstedt (cp) och Ullsten (fp).

Reservationer

1. vid *punkten 2* (Vissa gemensamma frågor)
 - a. av herr Birger Andersson (s)
 - b. av herr Blomkvist (s).

2. vid *punkten 4* (Teologiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal. Teologiska fakulteterna: Driftkostnader)
 - a. av herr Thorsten Larsson (cp)
 - b. av herr Nordstrandh (m)
 - c. av herr Källstad (fp).

3. vid *punkten 6* (Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal. Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader)
 - a. av herr Nyman (fp)
 - b. av herr Kaijser (m)
 - c. av herr Källstad (fp).

4. vid *punkten 7* (Medicinska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal. Medicinska fakulteterna m. m.: Driftkostnader)

- a. av herr Birger Andersson (s)
- b. av herr Bergman (s).

5. vid *punkten 14* (Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor) av herr Wallmark (m).

6. vid *punkten 20* (Nordiska afrikainstitutet: Förvaltningskostnader. Nordiska afrikainstitutet: Bokinköp, gästföreläsningar m. m.)

a. av herrar Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Kaijser (m), Källstad (fp) och Ullsten (fp) som anser att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Det i motionerna I: 459 och II: 521 framlagda förslaget om en större höjning av förevarande båda anslag än som föreslagits av Kungl. Maj:t har motiverats av önskemål att institutets verksamhet skall kunna vidmakthållas och i viss utsträckning vidareutvecklas. Utskottet finner skälen för de i motionerna föreslagna anslagsökningarna bärande. Nordiska afrikainstitutet fyller en mycket viktig uppgift i linje med SIDA:s ansträngningar att öka informationen om u-ländernas problem. Institutet ställer regelbundet material till SIDA:s förfogande och har därutöver en omfattande utlåning av böcker, tidskrifter, dokument m. m. till forskare, biståndsarbetare och andra u-landsintresserade, bl. a. de olika bildningsorganisationerna. Därutöver är institutet ett centrum för afrikaforskningen i Norden. Om institutet skall kunna motsvara de ökande kraven på information och forskning om de afrikanska länderna fordras en viss vidareutveckling av institutets verksamhet och därav föranledd ökning av anslagstilldelningen. Den reella ökningen på omkring fem procent som föreslagits av Kungl. Maj:t torde endast täcka kostnaderna för väntade pris- och avgiftsökningar. Det nu anförda motiverar enligt utskottet att förevarande båda anslag räknas upp till 479 000 kr., respektive 177 000 kr., vilket motsvarar de anslagskrav som institutet framfört i sin anslagsframställning.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 459 och II: 521, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Nordiska afrikainstitutet: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 479 000 kr.,

2. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 459 och II: 521, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Nordiska afrikainstitutet: Bokinköp, gästföreläsningar m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 177 000 kr.»

b. av fru Gradin (s).

7. vid *punkten 27* (Naturvetenskaplig forskning) beträffande *inrättande av en professur i etologi* av herrar Kaijser (m), Wallmark (m), Bohman (m), Nordstrandh (m) och Källstad (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 27 som börjar med »Den omständigheten» och slutar med »avstyrker motionen» bort ha följande lydelse:

»Som nyss redovisats har den av motionären angivna och av forskningsrådet föreslagna professuren i etologi tillstyrkts av universitetskanslersämbetet medan så inte är fallet med professuren i molekylär cytogenetik i Lund. Redan detta talar för att etologiprofessuren bör sättas främst. Därtill kommer att det vid forskningsrådet redan finns en professur i biokemisk cytogenetik, varför ett inrättande av en professur i molekylär cytogenetik i viss mån skulle innebära en dubblering. Utskottet har för sin del kommit till den uppfattningen att övervägande skäl talar för att professuren i etologi nu inrättas i stället för den i propositionen föreslagna. Kungl. Maj:ts förslag i övrigt under denna punkt har inte givit utskottet anledning till erinran.»

dels utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

»1. att riksdagen

a. avslår Kungl. Maj:ts förslag om bemyndigande för Kungl. Maj:t att vid statens naturvetenskapliga forskningsråd inrätta en professur i molekylär cytogenetik,

b. med bifall till motionen I: 513, såvitt nu är i fråga, bemyndigar Kungl. Maj:t att vid statens naturvetenskapliga forskningsråd inrätta en extra ordinarie professur i etologi,»

8. vid *punkten 37* (Lärares fortbildning m. m.) av herr Wallmark (m).

9. vid *punkten 39* (Motioner om översyn av vuxenutbildningsområdet samt om kostnadsfri undervisning för vissa korrespondensstuderande m. m.)

a. av herr Wallmark (m)

b. av herr Thorsten Larsson (cp)

c. av herr Nordstrandh (m)

d. av herr Elmstedt (cp).

10. vid *punkten 44* (Bidrag till studieförbund) av herr Nordstrandh (m).

11. vid *punkten 46* (Bidrag till hälso- och sjukvård samt motionsverksamhet för studerande) beträffande höjning till 14 respektive 7 kr. per studerande och år av de belopp som utgår i *statsbidrag till hälso- och sjukvård för studerande* av herrar Axel Andersson (fp), Ivar Johansson (cp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Kaijser (m), Wallmark (m), Thorsten Larsson (cp), Bohman (m), Eliasson i Sundborn (cp), Mattsson (cp), Nordstrandh (m), Källstad (fp), Elmstedt (cp) och Ullsten (fp) som anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 43 börjar med »Utskottet får» och på s. 44 slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden» bort ha följande lydelse:

»Utskottet får med anledning av dessa motionsyrkanden framhålla vikten av att det reella värdet av det statsbidrag till de studerandes hälso- och sjukvård som beslöts för två år sedan inte successivt urholkas. Den erfarenhet man vunnit av de verkliga kostnaderna motiverar enligt utskottets mening att riksdagen nu, utan någon ändring i själva bidragsprinciperna, räknar upp bidragsbeloppen till 14 respektive 7 kr. och som en konsekvens därav för nästa budgetår ställer 285 000 kr. utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit till förfogande för ändamålet.»

dels utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

»1. att riksdagen i anledning av motionerna I: 364 och II: 584, I: 470 och II: 566 samt I: 489 och II: 524, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, beslutar att bidrag till de studerandes hälso- och sjukvård från och med budgetåret 1969/70 skall per år utgå med 14 kr. för varje studerande intill ett antal av 10 000 och med 7 kr. för varje studerande därutöver.»

12. vid *punkten 46* (Bidrag till hälso- och sjukvård samt motionsverksamhet för studerande) beträffande den aktivitetsnivå som bör utgöra underlag för beräkningen av nästa budgetårs *statsbidrag till motionsverksamhet för studerande* av herrar Axel Andersson (fp), Ivar Johansson (cp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Kaijser (m), Wallmark (m), Thorsten Larsson (cp), Bohman (m), Eliasson i Sundborn (cp), Mattsson (cp), Nordstrandh (m), Källstad (fp), Elmstedt (cp) och Ullsten (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 45 som börjar med »Utskottet, som» och slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden» bort ha följande lydelse:

»Utskottet får erinra om att det i 1967 års beslut om bidrag till de studerandes motionsverksamhet förutsattes, att den framtida utvecklingen av denna verksamhet skulle bli beroende av det intresse som visades från de studerandes sida. De i motionerna lämnade uppgifterna om aktivitetsnivån under budgetåret 1967/68 visar enligt utskottets mening klart, att man vid anslagsavvägningen för nästa budgetår bör utgå från den i motionerna angivna aktivitetsnivån 30 %. Av denna anledning bör medelsanvisningen ökas med 91 000 kr. utöver förslaget i propositionen.»

dels utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

»2. att riksdagen i anledning av motionerna I: 186 och II: 199 samt II: 424 beslutar att en beräknad aktivitetsnivå av 30 % skall utgöra underlag för beräkningen av nästa budgetårs statsbidrag till de studerandes motionsverksamhet.»

13. vid *punkten 46* (Bidrag till hälso- och sjukvård samt motionsverksamhet för studerande) beträffande *medelsanvisningen*

a. av herrar Axel Andersson (fp), Ivar Johansson (cp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Kaijser (m), Wallmark (m), Thorsten Larsson (cp), Bohman (m), Eliasson i Sundborn (cp), Mattsson (cp), Nordstrandh (m), Källstad (fp), Elmstedt (cp)

och Ullsten (fp) som — vid bifall till reservationen 11 — anser att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

»3. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 186 och II: 199 samt II: 424 ävensom med bifall till motionerna I: 364 och II: 584, I: 470 och II: 566 samt I: 489 och II: 524, samtliga motioner i vad de avser medelsanvisningen, till *Bidrag till hälso- och sjukvård samt motionsverksamhet för studerande* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 1 880 000 kr.,»

b. av herrar Axel Andersson (fp), Ivar Johansson (cp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Kaijser (m), Wallmark (m), Thorsten Larsson (cp), Bohman (m), Eliasson i Sundborn (cp), Mattsson (cp), Nordstrandh (m), Källstad (fp), Elmstedt (cp) och Ullsten (fp) som — vid bifall till reservationen 12 — anser att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

»3. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 364 och II: 584, I: 470 och II: 566 samt I: 489 och II: 524 ävensom med bifall till motionerna I: 186 och II: 199 samt II: 424, samtliga motioner i vad de avser medelsanvisningen, till *Bidrag till hälso- och sjukvård samt motionsverksamhet för studerande* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 1 686 000 kr.,»

c. av herrar Axel Andersson (fp), Ivar Johansson (cp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Kaijser (m), Wallmark (m), Thorsten Larsson (cp), Bohman (m), Eliasson i Sundborn (cp), Mattsson (cp), Nordstrandh (m), Källstad (fp), Elmstedt (cp) och Ullsten (fp) som — vid bifall till reservationerna 11 och 12 — anser att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

»3. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 186 och II: 199, I: 364 och II: 584, I: 470 och II: 566, I: 489 och II: 524 samt II: 424, samtliga motioner i vad de avser medelsanvisningen, till *Bidrag till hälso- och sjukvård samt motionsverksamhet för studerande* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 1 971 000 kr.,»